

Bilaga 2

Livsmedelsförädlingen i Stockholms län – Socioekonomisk analys

Bilaga 2 till Länsstyrelsens rapport 2022:7

”Livs-viktig kompetens – En förstudie om
kompetensförsörjning i Stockholms läns
livsmedelsförädling”

Länsstyrelsen
Stockholm

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

För mer information kontakta
Länsstyrelsens enhet för landsbygdsutveckling
Tfn: 010-223 10 00

Utgivningsår: 2022

ISBN: 978-91-7937-150-0

Du hittar denna bilaga på vår webbplats www.lansstyrelsen.se/stockholm

Innehåll

Inledning.....	4
Om statistiken	4
Avgränsningar.....	5
Statistiska begrepp.....	5
Sammanfattning.....	6
Förädlingsföretagen	6
Sysselsättning.....	7
Utbildningsnivå.....	8
Livsmedelsförädling i Stockholms län	10
Omsättning inom livsmedelsindustrin	15
Geografisk placering	16
Struktur och sysselsättningsutveckling	18
Antal anställda per bransch.....	18
Unga personer sysselsatta inom livsmedelsförädlingen	20
Könsfördelning inom livsmedelsförädlingen	20
Personer med utländsk bakgrund.....	21
Företagsledare	21
Sysselsättningsutveckling.....	22
Utbildningsnivåer i länets livsmedelsförädling.....	24
Utbildningsnivå varierar mellan delbranscher	25
Fler kvinnor än män med högre utbildning.....	25
Utbildningsnivå kopplat till utländsk bakgrund	26
Diskussion och slutsatser	29
Bilagor	32
Bilaga 1. SNI-koder	32
Bilaga 2. Livsmedelsföretag i länets kommuner.	34
Bilaga 3. Anställda i livsmedelsförädlingen.....	35
Bilaga 4. Förändringar över tid bland anställda	38
Bilaga 5. Utbildningsnivåer.....	43

Inledning

Denna socioekonomiska analys utgör en del av förstudien *Livs-viktig kompetens* som genomfördes av Länsstyrelsen Stockholm under 2021. Rapporten är en bilaga till förstudiens slutrapport.

Socioekonomiska analyser kan utformas på olika sätt och bygga på en mängd olika faktorer. Det finns dock ingen entydig bild av vilka faktorer som bör ingå. Syftet med denna rapport är att ge en beskrivning av nuläget inom länets livsmedelsförädling. Tillsammans med andra underlag i förstudien kan det ge en fördjupad kunskap om förädlingsföretagens möjligheter att erbjuda arbete och försörjning åt individer med olika bakgrund och förutsättningar.

Den socioekonomiska analysen har genomförts dels genom analys av tidigare framtagna underlag, dels genom inhämtning och analys av nya data. Genom omvärldsanalys och genomgång av tidigare framtagna underlag har kunskapsluckor identifierats och önskvärda områden för inhämtning av nya data har ringats in. Analysen har till stor del gjorts med utgångspunkt i utvecklingen över antalet anställda i branschen, men även på organisationsnivå genom att studera företag och branschutveckling.

Om statistiken

Det statistiska underlaget till rapporten är hämtat från Statistiska Centralbyråns register Företagsdatabasen och Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS)¹. Data om företagen är inhämtade för SNI-koderna² *Livsmedelsframställning* (SNI 10) och *Framställning av drycker* (SNI 11). Exempel på verksamheter som ingår är beredning och hållbarhetsbehandling av fisk och skaldjur eller frukt, bär och grönsaker, slakt, styckning och chark, tillverkning av ost, glass och andra mejerivaror, tillverkning av matbröd samt alkoholhaltiga och icke-alkoholhaltiga drycker. För en sammanställning av de SNI-koder som använts, se bilaga 1.

Data inhämtades för åren 2008, 2012, 2016 och 2019 och för personer i arbetsför ålder 16–64 år. De nyckeltal som används är:

- antal företag fördelade på storleksklasser
- antal anställda fördelade på kön, ålder och bakgrund
- utbildningsnivå hos de anställda

¹ Statistik avseende referensår 2019 är huvudsakligen baserad på arbetsgivardeklaration på individnivå (AGI) som Skatteverket samlar in. AGI ersätter de tidigare kontrolluppgifterna (KU). Jämförelse av statistik för 2019 mot tidigare år bör därför göras med försiktighet.

² SNI 2007 (Standard för svensk näringsgrensindelning) är en standard som används för att klassificera företag och arbetsställen efter vilken verksamhet de bedriver.

Avgränsningar

Rapporten är en del av en förstudie som handlar om kompetensförsörjning i livsmedelsbranschens förädlingsled och är därför begränsad enbart till den del av livsmedelsbranschen som berör förädling av livsmedel. Produktionen av livsmedel i första ledet, den så kallade primärproduktionen, tas inte upp. Likaså är inte försäljningsledet av livsmedel, så som grossister, handel och beredning av måltider som restaurang och catering, inkluderat i denna rapport. En gren som inte heller tas upp i denna rapport men som enligt SCB hör till förädlingsbranschen är tobaksvarutillverkning (SNI 12).

Studien har genomförts under perioden med Covid-19. Vi har inte haft möjlighet att beakta förändringar vad gäller företagandet och produktionen med anledning av pandemin eller andra omvärldsfaktorer.

Statistiska begrepp

I rapporten används följande begrepp:

- **Förädlingsbranschen** – omfattar näringsgrenarna *Livsmedelsframställning* (SNI 10) och *Framställning av drycker* (SNI 11).
- **Livsmedelssektorn** – Ett begrepp som omfattar alla de branscher och delbranscher som hanterar livsmedel på något sätt. Det innebär Primärproduktion, Livsmedelsindustri, Livsmedelshandel samt Restaurang och catering.
- **Enmansföretag** – företag med 0 anställda
- **Mikroföretag** – färre än 10 anställda
- **Små företag** – 10–49 anställda
- **Medelstora företag** – 50–249 anställda
- **Stora företag** – fler än 249 anställda
- **Utländsk bakgrund** – Person som är född i ett annat land än Sverige eller har två utrikes födda föräldrar³.
- **Övriga riket** – Samtliga Sveriges län utom Stockholms län.

³ Enligt SCB:s definition av utländsk bakgrund

Sammanfattning

Förädlingsföretagen

Ett första steg i analysen har varit att ta fram grundläggande information om företagen i länet. Hur många företag finns det? Vilka är de största delbranscherna? Var i länet finns företagen? Vilka är förändringarna över tid?

Betydande del av landets livsmedelsförädling

I Stockholms län finns idag nära 1 000 företag verksamma inom förädling av livsmedel, vilket motsvarar en fjärdedel av det totala antalet förädlingsföretag i hela landet. I länet finns 28 procent av Sveriges stora förädlingsföretag och ett stort antal mindre förädlingsföretag och mathantverkare. 80 procent av förädlingsföretagen i länet är solo- eller mikroföretag, utan eller med få anställda. Samtidigt finns här några mycket stora förädlingsföretag med många anställda.

Över 400 av länets förädlingsföretag har sin geografiska placering i Stockholms stad. Samtidigt har fyra av länets kommuner färre än tio förädlingsföretag var, av vilka tre är landsbygdskommunerna Nykvarn, Vallentuna och Upplands-Bro⁴.

Bageri är största delbranschen

Tillverkning av bageri- och mjölprodukter (SNI 107) är den största delbranschen inom livsmedelsförädling i länet, sett till både antal företag och antal anställda. Bagerinäringen utgör 38 procent av förädlingsföretagen och en tredjedel av sysselsättningen i förädlingsbranschen i Stockholms län. I länet finns över 370 företag som tillverkar bröd, bakverk, snacks och pasta i både stor och liten skala; från små caféer som bakar eget bröd till några av landets största företag med industriell tillverkning. 77 procent av bageriföretagen har färre än tio anställda. Denna näringsgren har vuxit både sett till antalet företag och antalet anställda mellan åren 2008–2019 och bedöms fortsätta växa i framtiden.

Stor ökning av antalet företag

Antalet företag inom livsmedelsförädlingen i Stockholms län har nästan fördubblats mellan 2008 och 2019. Ökningen har varit stor inom bland annat delbranscherna *Framställning av drycker* (SNI 110) och *Annan livsmedelsframställning* (SNI 108). Antalet företag inom *Framställning av drycker* har ökat fyra gånger sedan 2008 och utgör idag 15 procent av länets livsmedelsföretag. I kategorin ingår tillverkning av både icke-alkoholhaltiga drycker som läsk och mineralvatten, och framställning av alkoholhaltiga

⁴ Landsbygdskommuner i Stockholms län – avser Botkyrka, Ekerö, Haninge, Norrtälje, Nykvarn, Nynäshamn, Sigtuna, Södertälje, Upplands Bro, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö, Österåker, enligt definitionen i Stockholms läns handlingsplan för Landsbygdsprogrammet 2014–2020.

drycker som öl, vin och sprit. Utöver 90 ölbryggerier finns till exempel 30 företag som tillverkar läsk och mineralvatten.

En fjärdedel av livsmedelsföretagen i länet finns inom näringsgrenen *Annan livsmedelsframställning*. Här ingår företag som tillverkar choklad, godis, te, kaffe, färdigrätter eller smaksättare som senap och ketchup. I länet finns bland annat cirka 50 choklad- och godistillverkare, 30 te- och kaffe-producenter och ett 50-tal företag som tillverkar färdigrätter. Antalet företag inom *Annan livsmedelsframställning* har mer än fördubblats sedan 2008.

Ökat intresse för småskaligt mathantverk

Ett ökat intresse från konsumenterna för lokalt och småskaligt producerade livsmedel har bidragit till en stor procentuell ökning av antalet småskaliga mathantverkare i länet. Särskilt ser vi detta inom bagerinäringen och dryckesframställningen, där intresset för hantverksmässigt bakat bröd och lokalproducerad öl har lett till en stor ökning av antalet mindre bagerier och småskaliga ölbryggerier. Detta gäller även för hantverksmässig produktion av exempelvis ost, glass och juice, även om antalet företag inom dessa områden är betydligt färre.

Sysselsättning

Här presenteras ett urval av de data som sammanställts över sysselsättningen i länets livsmedelsförädling. Hur många sysselsätter branschen totalt? Hur ser representationen bland de anställda ut sett till ålder, kön och svensk/utländsk bakgrund? Hur ser det ut i olika delbranscher? Vilka är förändringarna över tid? Finns det under- eller överrepresenterade grupper?

Vidare analys av sysselsättningen finns i avsnitt Behovsanalys Del C.

Över 8 000 anställda

Drygt 8 000 personer är anställda i livsmedelsförädlingen i länet, vilket motsvarar 16 procent av antalet anställda inom livsmedelsindustrin i hela landet. Statistiken visar att antalet anställda inom livsmedelsförädlingen är fyra gånger högre än antalet anställda inom primärproduktionen i länet.

Antalet anställda inom livsmedelsförädlingen i länet har minskat med 4 procent mellan åren 2008–2019⁵. Att antalet företag har ökat samtidigt som antalet anställda inte har förändrats så mycket, kan bero på den stora mängden små förädlingsföretag som finns i länet – 80 procent av förädlingsföretagen i länet är solo- eller mikroföretag, utan eller med få anställda.

Med knappt 2 700 anställda står bagerinäringen för en tredjedel av sysselsättningen i länets livsmedelsförädling. 1 650 personer, eller en femtedel av de anställda, finns inom *Annan livsmedelsframställning*. Drygt 1 300 personer jobbar inom länets dryckestillverkning, vilket motsvarar 16

⁵ Metoden för SCB:s inhämtning av data över sysselsättning har förändrats 2019, varför jämförelser över tid ska göras med försiktighet.

procent av det totala antalet anställda inom förädlingsbranschen i länet. I övriga riket är motsvarande siffra 8 procent. Kött- och charkbranschen är den minsta delbranschen, med knappt 700 anställda i länet. Det motsvarar 9 procent av de anställda, vilket är en betydligt lägre andel än i övriga riket, där kött- och chark står för 22 procent av de anställda i livsmedelsförädlingen.

Störst mångfald bland anställda inom bageri

42 procent av de anställda i länets livsmedelsförädling är kvinnor och 58 procent män. Skillnaderna mellan olika branscher är dock stora, till exempel är 80 procent av de anställda inom kött- och charkbranschen män och inom dryckestillverkning är 65 procent män. Inom bagerinäringen är över hälften av de anställda kvinnor.

Sammanställningen visar vidare att 37 procent av de anställda i livsmedelsförädlingen i länet är unga personer under 35 år och 41 procent har utländsk bakgrund. Det innebär att en högre andel personer med utländsk bakgrund är sysselsatta i livsmedelsförädlingen i Stockholms län jämfört med i resten av landet. Andelen företagsledare med utländsk bakgrund är också hög inom länets livsmedelsförädling, en dryg tredjedel av alla företagsledare i aktiebolag har utländsk bakgrund. Inom enskilda branscher som bagerinäringen har 80 procent av egenföretagarna utländsk bakgrund. I bagerinäringen finns också flest kvinnor med utländsk bakgrund som driver och leder företag.

Utbildningsnivå

En del i arbetet med den socioekonomiska analysen var att undersöka utbildningsnivån bland de anställda i livsmedelsförädlingen. Data har därför sammanställts över de anställdas utbildningsnivå⁶, uppdelat i delbranscher och indelat efter kön och svensk/utländsk bakgrund.

Utbildningsnivån varierar mellan delbranscher

Statistiken visar att utbildningsnivån inom livsmedelsförädlingen i Stockholms län generellt sett är högre än i resten av landet. Fördelningen inom utbildningsgrupperna skiljer sig dock åt mellan olika delbranscher. Inom bageri, kött och chark, förädling av fisk samt förädling av frukt och grönt är andelen anställda med endast förgymnasial utbildning tydligt högre. Dessa branscher har också lägre andel anställda med eftergymnasial utbildning, jämfört med anställda inom till exempel mejeri och dryckesframställning. Att vissa branscher har högre andel anställda med eftergymnasial utbildning kan bland annat kopplas till satsningar på

⁶ I SCB:s statistik över befolkningens utbildningsnivå räknas den högsta avklarade utbildningsnivån en person har. Utbildningsnivåerna delas upp i förgymnasial utbildning, gymnasial utbildning och eftergymnasial utbildning.

produktutveckling och innovation som kräver kemisk, mikrobiologisk och högteknologisk kunskap.

Fler kvinnor än män med högre utbildning

I alla utbildningsgrupper finns en högre andel män än kvinnor, utom i den högsta utbildningsgruppen som har tydligt större andel kvinnor. Fördelningen mellan män och kvinnor i gruppen med högst utbildning stämmer väl överens med utbildningsnivån bland befolkningen i länet likväl som i hela riket. 1 470 personer i livsmedelsförädlingen i Stockholms län har eftergymnasial utbildning som är 3 år eller längre, av dem är 57 procent kvinnor.

Anställda med högre utbildning har ökat

Antalet anställda i länets livsmedelsförädling med eftergymnasial utbildning kortare än 3 år har ökat med 33 procent mellan åren 2008–2019, vilket är högre än ökningen i länet generellt. I kategorin ingår bland annat yrkeshögskoleutbildningar, som är en vanlig utbildningsform för yrken i livsmedelsförädlingen. Inom denna utbildningsnivå ses också en ökning av antalet anställda med utländsk bakgrund, ökningen gäller för både män och kvinnor.

Antalet anställda med eftergymnasial utbildning som är 3 år eller längre har ökat med 22 procent under perioden. Ökningen är dock mindre än hälften så stor som ökningen av motsvarande utbildningsnivå för hela länets befolkning. Främst har ökningen skett bland kvinnor, både med svensk- och utländsk bakgrund.

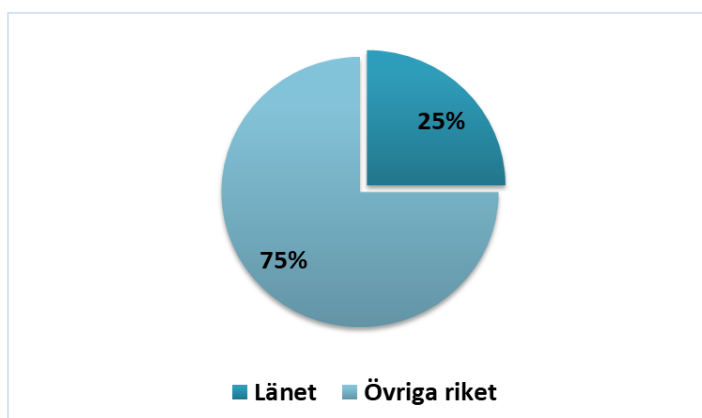
Utbildningsnivå kopplat till utländsk bakgrund

Drygt 3 300 personer med utländsk bakgrund jobbade inom förädlingsbranschen i Stockholms län 2019. Generellt är utbildningsnivån bland anställda med utländsk bakgrund lägre än bland anställda med svensk bakgrund, statistiken visar att färre anställda med utländsk bakgrund har gymnasial eller eftergymnasial utbildning. 56 procent av de anställda med utländsk bakgrund har endast förgymnasial utbildning, jämfört med 44 procent av de anställda med svensk bakgrund. Statistiken förtäljer dock inte om de anställda med utländsk bakgrund saknar gymnasial utbildning helt, eller om de har en gymnasial utbildning från hemlandet som inte har validerats enligt det svenska utbildningssystemet.

Livsmedelsförädling i Stockholms län

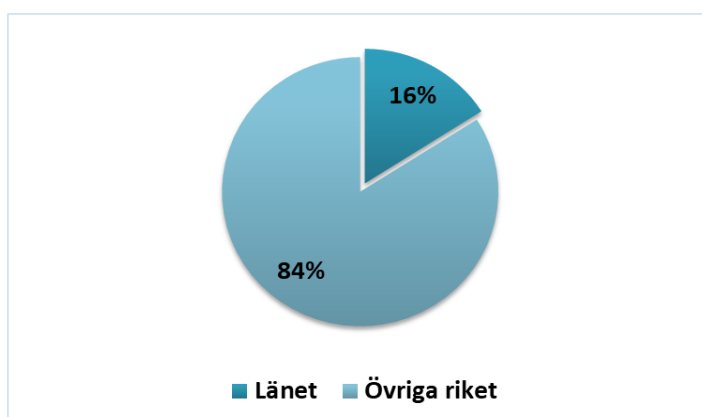
Livsmedelsindustrin är den största industrigrenen i EU och Sveriges fjärde största tillverkningsindustri. Huvuddelen av landets företag är småskaliga, men den största volymen av produktionen kommer från de stora företagen⁷. Totalt sett ingår drygt 8 000 anställda i förädlingsbranschen i Stockholms län, vilket motsvarar 16 procent av de totala antalet anställda inom förädlingsbranschen i hela riket, se figur 2.

Figur 1 Antal företag inom livsmedelsförädling, Stockholms län och övriga riket, 2019.

Källa: SCB, Företagsdatabasen (FDB).

Figur 2 Antal anställda inom livsmedelsförädling, Stockholms län och övriga riket, 2019.

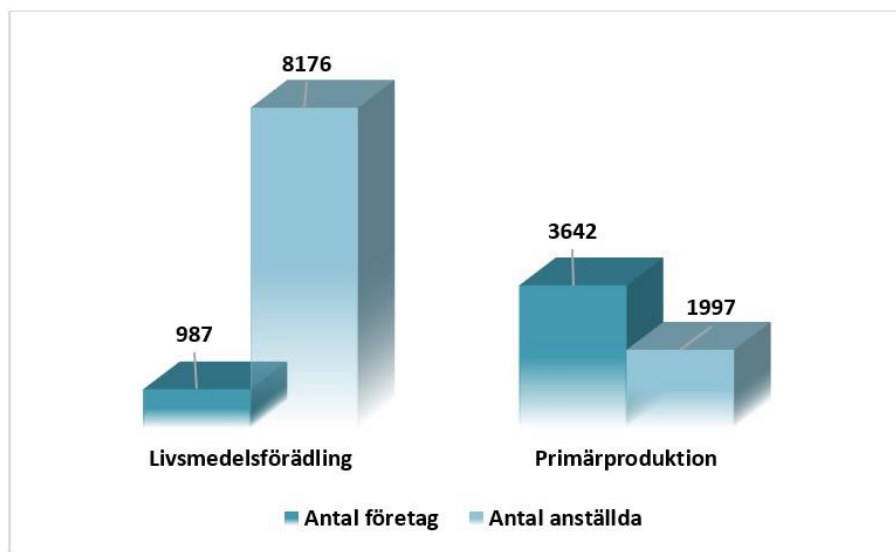

Källa: SCB, Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS).

⁷ Jordbruksverket, 2012. Marknadsöversikt - livsmedelsindustrin. Rapport 2012:42.

I Stockholms län finns nära 1 000 företag verksamma inom förädling av livsmedel, vilket motsvarar en fjärdedel av de totala antalet förädlingsföretag i hela landet. I länet finns 28 procent av Sveriges stora förädlingsföretag och ett stort antal mindre förädlingsföretag och mathantverkare. Antalet anställda inom livsmedelsförädling är fyra gånger högre än antalet anställda inom primärproduktion i länet, se figur 3.

Figur 3 Antal anställda och antal företag inom utvalda näringsgrenar inom livsmedelssektorn, Stockholms län, 2019.

Källa: SCB.

År 2019 fanns nästan 1 000 företag verksamma inom framställning av livsmedel och drycker. Företagens storlek varierar och återfinns inom olika branscher, såsom beredning och hållbarhetsbehandling av kött och köttvaror, framställning av drycker, tillverkning av bageri- och mjölprodukter och annan livsmedelsframställning. 8 av 10 förädlingsföretag i länet är små företag med färre än tio anställda, men här finns också ett tiotal företag med över 100 anställda, se tabell 1.

Tabell 1 Antal livsmedelsföretag inom ett urval av näringsgrenar⁸ i Stockholms län 2008–2019.

	2008	2012	2016	2019	Förändring %
Totalt	550	656	876	987	79
Beredning och hållbarhetsbehandling av kött och köttvaror (SNI 101)	69	69	81	79	14
Kreatursslakt (10 111)	7	9	10	9	29
Styckning av kött (10 112)	20	18	19	19	-5
Charkuteri- och annan köttvarutillverkning (10 13)	40	40	49	48	20
Beredning och hållbarhetsbehandling av fisk samt skal- och blötdjur (SNI 102)	19	14	16	16	-16
Beredning och hållbarhetsbehandling av frukt, bär och grönsaker (SNI 103)	26	31	51	63	142
Juice- och safttillverkning (10 32)	6	10	26	35	483
Annan beredning och hållbarhetsbehandling av frukt, bär och grönsaker (10 39)	17	19	21	25	47
Mejeri- och glasstillverkning (SNI 105)	20	24	32	50	150
Osttillverkning (10 511)	4	7	6	11	175
Annan mejerivarutillverkning (10 519)	7	7	8	8	14
Glasstillverkning (10 52)	9	10	18	31	244
Tillverkning av bageri- och mjölprodukter (SNI 107)	264	298	354	377	43
Tillverkning av mjukt matbröd och färska bakverk (10 71)	249	268	323	350	41
Annan livsmedelsframställning (SNI 108)	91	143	195	223	145
Tillverkning av choklad och chokladkonfektyrer (10 822)	18	28	35	42	133
Framställning av te och kaffe (10 83)	6	16	27	35	483
Tillverkning av senap, ketchup, kryddor och andra smaksättningsmedel (10 84)	9	11	19	21	133
Tillverkning av lagad mat och färdigrätter (10 85)	18	31	45	48	167
Framställning av andra livsmedel (10 89)	17	28	36	42	147
Framställning av drycker (SNI 110)	37	54	120	151	308
Spritdrycksindustri (11 010)	15	12	22	25	67
Ölbryggerier (11 050)	14	23	72	93	564
Mineralvatten- och läskedrycksindustri (11 070)	6	16	20	25	317
Övriga⁹	24	23	27	28	17

Källa: SCB, Företagsdatabasen (FDB).

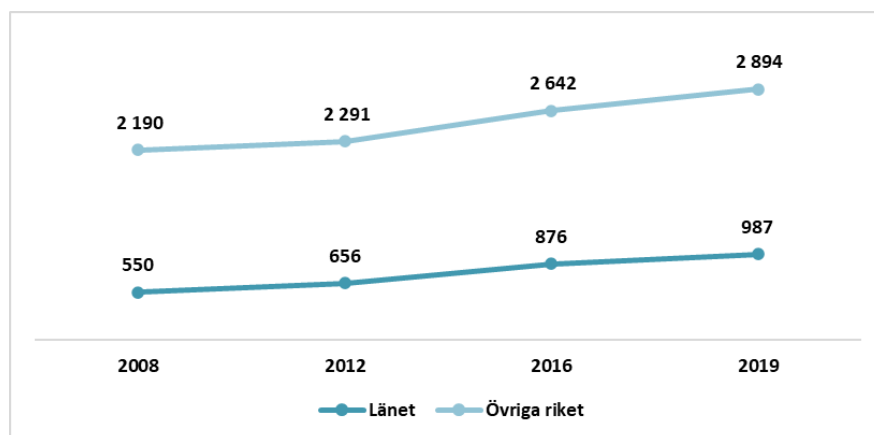
⁸ För några näringsgrenar redovisas även utvalda undergrenar.

⁹ Övriga = en sammanslagning av näringsgrenarna *Framställning av vegetabiliska och animaliska oljor och fetter* (104), *Tillverkning av kvarnprodukter och stärkelse* (106), *Framställning av beredda djurfoder* (109).

Antalet företag inom livsmedelsförädlingen i Stockholms län har ökat inom hela näringsgrenen och nästan fördubblats mellan 2008 och 2019. Ett område där ökningen inte varit lika stor som resten av förädlingssektorn är inom *Beredning och hållbarhetsbehandling av kött och köttvaror* (SNI 101), som slakt och charkuteri. En bidragande anledning kan vara att det sedan en tid finns ett stort arbetskraftsbehov inom kött- och charkbranschen som inte har kunnat tillgodoses, samt att själva djuruppfödningen minskat i Stockholms län.

Några näringsgrenar som utmärker sig med en hög ökning av antal företag är *Beredning och hållbarhetsbehandling av frukt, bär och grönsaker* (SNI 103), *Mejerivaru- och glasstillverkning* (SNI 105), *Annan livsmedelsframställning* (SNI 108) och *Framställning av drycker* (SNI 110). Inom dessa näringsgrenar har enskilda underkategorier stått för en betydande del av ökningen, som *Juice- och safttillverkning* (10 32), *Ostillverkning* (10 511), *Glasstillverkning* (10 52) och *Ölbryggerier* (11 050), se figur 4.

Figur 4 Förändring av antal företag inom livsmedelsförädling, Stockholms län och övriga riket, 2008–2019.

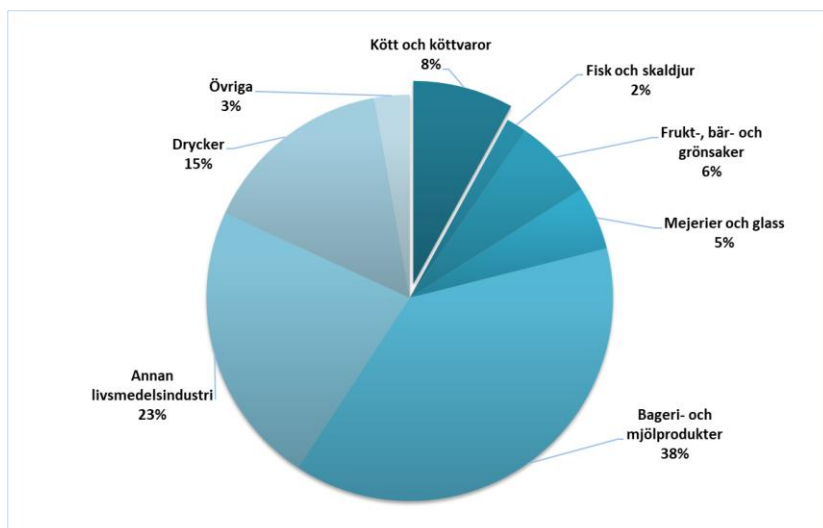
Källa: SCB, Företagsdatabasen (FDB).

Den största näringsgrenen i länet sett till antal företag är *Tillverkning av bageri- och mjölprodukter* (SNI 107). I Stockholms län finns 377 företag som tillverkar bröd, bakverk, snacks och pasta i både stor och liten skala; från små caféer som bakar eget bröd till några av landets största företag med industriell tillverkning. 350 av dessa företag ägnar sig åt *Tillverkning av mjukt matbröd och färska bakverk* (SNI 1071). 77 procent av bageriföretagen har färre än tio anställda.

En fjärdedel av företagen finns inom näringsgrenen *Annan livsmedelsframställning* (SNI 108). Här ingår företag som tillverkar choklad, godis, te, kaffe, färdigrätter eller smaksättare som senap och ketchup. I länet finns bland annat cirka 50 choklad- och godistillverkare, 30 te- och kaffeproducenter och ett 50-tal företag som tillverkar färdigrätter.

15 procent av länets livsmedelsföretag ägnar sig åt framställning av drycker. I kategorin ingår tillverkning av både icke-alkoholhaltiga drycker som läsk och mineralvatten, och framställning av alkoholhaltiga drycker som öl, vin och sprit. Utöver 90 ölbryggerier finns till exempel 30 företag som tillverkar läsk och mineralvatten, se figur 5.

Figur 5 Andel företag inom olika näringsgrenar i livsmedelsförädlingen i Stockholm län, 2019.

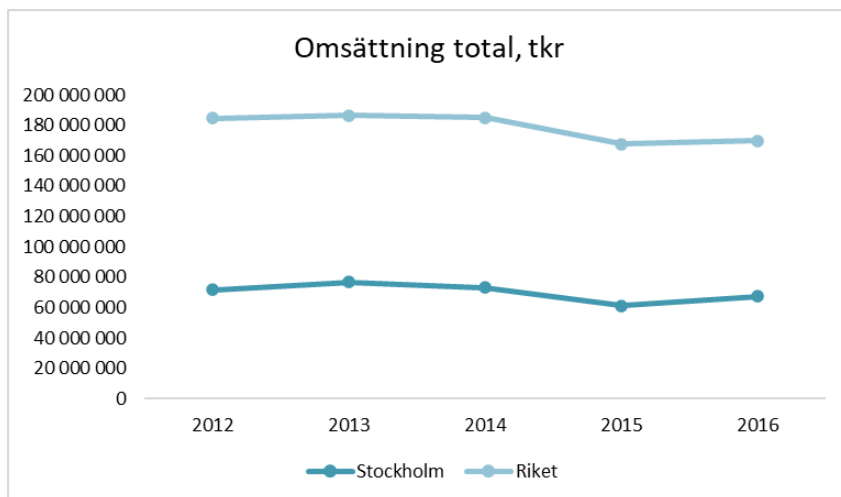

Källa: SCB, Företagsdatabasen (FDB).

Omsättning inom livsmedelsindustrin

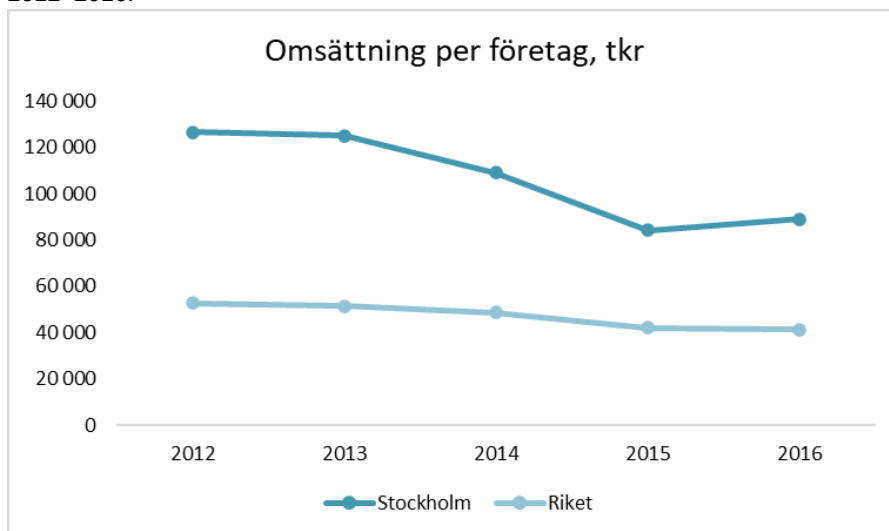
Omsättningen i livsmedelsindustrin har gått ner både i Stockholms län och i riket. Detta gäller även omsättningen per företag i såväl länet som riket. Omsättningen har gått ner både totalt och per företag samtidigt som antalet förädlingsföretag i länet har ökat¹⁰ (2012–2016), se figur 6 och figur 7.

Figur 6 Livsmedelsförädling, omsättning i tkr, Stockholms län och riket, år 2012–2016.

Källa: SCB.

Figur 7 Livsmedelsförädling, omsättning per företag i tkr, Stockholms län och riket, år 2012–2016.

Källa: SCB.

¹⁰ Länsstyrelsen Stockholm, 2018. Underlag till Stockholms läns livsmedelsstrategi - statistisk genomlysning, Rapport 2018:20.

Geografisk placering

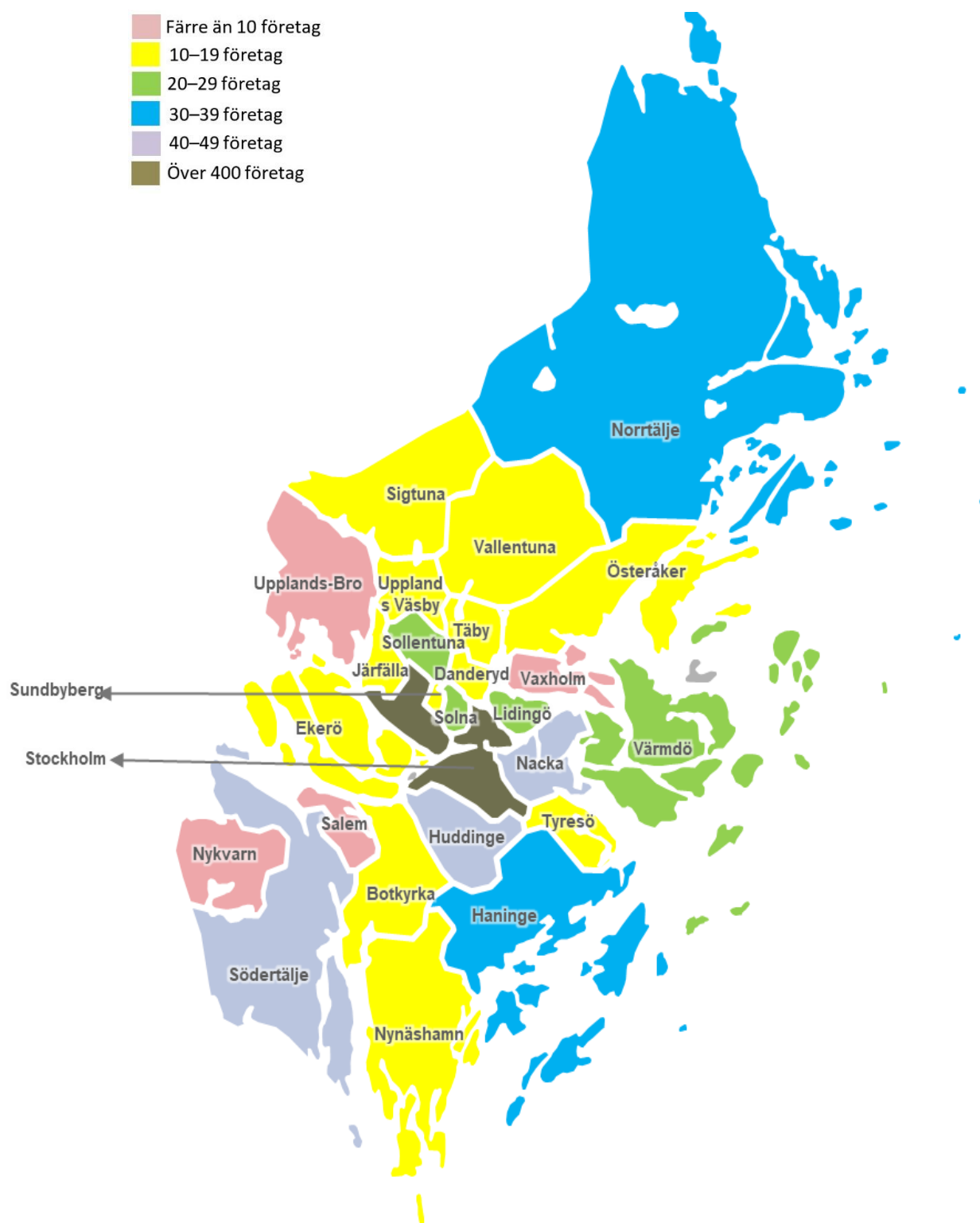
I Stockholms län finns flera stora förädlingsföretag med mer än 250 anställda. Samtidigt finns ett stort antal mindre företag och mathantverkare. Bland de stora och mellanstora företagen finns företag som Lantmännen Cerealia, Jästbolaget och Saltå kvarn. Saltå kvarn driver länets enda aktiva kvarn i dagsläget. Det finns också stora företag med över 500 anställda, som Coca-Cola och Arla Foods AB.

Över 400 av förädlingsföretagen finns i Stockholm stad. Av dem hör en tredjedel till *Tillverkning av bageri- och mjölprodukter* (SNI 107). Samtidigt har fyra av länets kommuner färre än 10 förädlingsföretag var, av vilka tre är landsbygdskommunerna Nykvarn, Vallentuna och Upplands-Bro¹¹.

Det kan finnas många anledningar till att företagen ligger där de ligger. Livsmedelssystemet är ett geografiskt utspritt system där produktion, förädling, distribution och konsumtion sker på olika ställen. Det gör att livsmedelssystemet är beroende av infrastruktur, fungerande transporter och bränsle. Detta gäller inte bara material och produkter utan även arbetskraft och kompetens. Särskilt mindre företag tjänar på att ha produktionen nära kunden men också att vara lätt tillgänglig för människor som ska resa till och från jobbet, se bilaga 2.

¹¹ Landsbygdskommuner i Stockholms län – avser Botkyrka, Ekerö, Haninge, Norrtälje, Nykvarn, Nynäshamn, Sigtuna, Södertälje, Upplands Bro, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö, Österåker, enligt definitionen i Stockholms läns handlingsplan för Landsbygdsprogrammet 2014–2020.

Figur 8 Livsmedelsföretagens fördelning mellan länets kommuner, 2020.

Struktur och sysselsättningsutveckling

Totalt sett ingår drygt 8 000 anställda i förädlingsbranschen i länet, vilket motsvarar 16 procent av antalet anställda inom livsmedelsindustrin i hela riket. Statistik visar att antalet anställda inom livsmedelsförädling är fyra gånger högre än antalet anställda inom primärproduktion i länet, se tabell 2.

Tabell 2 Antal anställda, livsmedelsförädling, Stockholms län och riket, 2019, antalet avrundat till jämna hundratal.

	Länet	Riket	Länet/Riket %
Totalt	8 200	51 000	16
Män	4 800	31 500	15
Kvinnor	3 400	19 500	17
Med utländsk bakgrund	3 300	15 400	22
<35 år	3 100	19 800	16

Källa: SCB, Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS).

Antal anställda per bransch

Med knappt 2 700 anställda utgör *Tillverkning av bageri- och mjölprodukter* (SNI 107) en tredjedel av sysselsättningen i förädlingsbranschen i Stockholms län, se tabell 3.

Det är den största delbranschen inom livsmedelsförädling i länet, sett till både antal företag och antal anställda (år 2019). Drygt 1 300 personer jobbar inom dryckesvaruindustri i Stockholms län, vilket motsvarar 16 procent av totalt antal anställda inom förädlingsbranschen i länet. I övriga riket är motsvarande siffra 8 procent. En förklaring till de höga sysselsättningssiffrorna i båda dessa branscher i Stockholms län kan vara att länet är ett storstadslän med ett rikt uteliv både dag- och kvällstid.

Tabell 3 Antal anställda inom ett urval av näringsgrenar i Stockholms län 2008–2019.

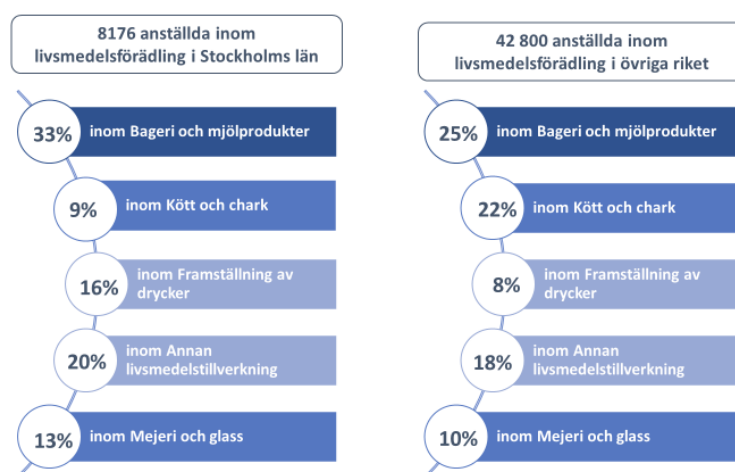
	2008	2012	2016	2019 ¹²	Förändring %
Totalt	8555	8223	8312	8176	-4
Beredning och hållbarhetsbehandling av kött och köttvaror (SNI 101)	944	824	905	696	-26
Kreatursslakt (10 111)	5	9	12	12	140
Styckning av kött (10 112)	508	435	416	268	-47
Charkuteri- och annan köttvarutillverkning (10 130)	428	356	420	362	-15
Beredning och hållbarhetsbehandling av fisk samt skal- och blötdjur (SNI 102)	99	79	112	126	27
Beredning och hållbarhetsbehandling av frukt, bär och grönsaker (SNI 103)	218	153	251	303	39
Juice- och safttillverkning (10 320)	42	24	132	133	217
Annan beredning och hållbarhetsbehandling av frukt, bär och grönsaker (10 390)	145	93	76	119	-18
Mejerivaru- och glasstillverkning (SNI 105)	1315	1261	1294	1099	-16
Ostillverkning (10 511)	118	129	146	166	41
Annan mejeritillverkning (10 519)	1158	1093	1098	906	-22
Glasstillverkning (10 520)	39	39	50	27	-31
Tillverkning av bageri- och mjölprodukter (SNI 107)	2126	2323	2503	2667	25
Tillverkning av mjukt matbröd och färska bakverk (10 710)	1975	2151	2236	2423	23
Industri för kex och konserverade bakverk (10 722)	86	65	160	168	95
Annan livsmedelsframställning (SNI 108)	1524	1623	1554	1650	8
Tillverkning av choklad och chokladkonfektyrer (10 822)	697	698	535	498	-29
Framställning av te och kaffe (10 830)	183	193	298	340	86
Tillverkning av senap, ketchup, kryddor och andra smaksättningsmedel (10 840)	158	197	186	251	59
Industri för lagad mat och färdigrätter (10 850)	127	292	284	330	160
Framställning av andra livsmedel (10 890)	268	111	142	118	-56
Framställning av drycker (SNI 110)	1916	1506	1258	1303	-32
Spritdrycksindustri (11 010)	403	201	223	246	-39
Ölbryggerier (11 050)	877	614	395	427	-51
Mineralvatten- och läskedrycksindustri (11 070)	633	684	633	625	-1

Källa: SCB, Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS).

¹² Statistiken för 2019 är inte helt jämförbar med tidigare år pga. tidsseriebrott.

Kött- och charkbranschen, med knappt 700 anställda, utgör den minsta delbranschen i länets livsmedelsförädling sett till antal anställda. Det motsvarar 9 procent av det totala antalet anställda inom livsmedelsförädling i länet. Det är betydligt lägre än andelen anställda i motsvarande delbransch i övriga riket, där kött- och chark utgör 22 procent av de sysselsatta. En bidragande anledning kan vara att större delen av svensk djuruppfödning sker i andra delar av landet, och att råvaran hellre hanteras närmare produktionen. Det finns också ett stort arbetskraftsbehov inom kött- och charkbranschen i länet som inte har kunnat tillgodoses, varför fler inte kunnat anställas trots att arbetstillfällen finns, se figur 9.

Figur 9 Antal anställda, utvalda delbranscher inom livsmedelsförädling, Stockholms län och övriga riket, 2019.

Källa: SCB, Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS).

Unga personer sysselsatta inom livsmedelsförädlingen

Drygt 3 000 personer under 35 år är sysselsatta inom länets livsmedelsförädling, vilket motsvarar 37 procent av de anställda. Av dessa är 45 procent män med utländsk bakgrund. Andelen unga anställda inom livsmedelsförädlingen ligger på samma nivå med övriga riket och har legat på samma nivå i länet sedan 2008, se bilaga 3.

Könsfördelning inom livsmedelsförädlingen

Skillnaderna mellan könen mellan olika branscher är stora. Mansdominerade branscher är *Beredning och hållbarhetsbehandling av kött och köttvaror* (SNI 101), där 80 procent av de anställda är män och *Framställning av drycker* (SNI 11), där 65 procent av de anställda är män.

Tillverkning av bageri- och mjölprodukter (SNI 107) utmärker sig med en annorlunda fördelning gällande könsfördelning, ålder och bakgrund jämfört

med andra delar av länets livsmedelsförädling. Kvinnor utgör mer än hälften av de sysselsatta i bagerinäringen. En tredjedel av de anställda kvinnorna i bagerinäringen har utländsk bakgrund och bland de anställda männen har två tredjedelar utländsk bakgrund. Bilaga 3.

Generellt har andelen sysselsatta kvinnor inom länets livsmedelsförädling ökat med cirka 10 procent mellan åren 2008–2019. Den enda kategorin kvinnor som inte ökat är de över 35 år med svensk bakgrund. Samtidigt har andelen män sjunkit med en fjärdedel.

Personer med utländsk bakgrund

Inom livsmedelsförädlingen i Stockholms län har 41 procent av de sysselsatta utländsk bakgrund, vilket motsvarar drygt 3 300 personer. I övriga landet, bland sysselsatta inom livsmedelsförädling, är motsvarande andel 28 procent. Andelen sysselsatta med utländsk bakgrund i Stockholms läns livsmedelsförädling är med andra ord betydligt högre än riksgenomsnittet. Denna fördelning speglar befolkningssammansättningen i länet¹³. Andelen anställda med utländsk bakgrund har ökat med cirka 10 procent inom livsmedelsförädlingen i länet mellan åren 2008–2019.

Även bland personer med utländsk bakgrund varierar representationen i olika delbranscher. Inom branschen *Beredning och hållbarhetsbehandling av frukt, bär och grönsaker* (SNI 103) finns en större andel anställda med utländsk bakgrund än i andra branscher, och inom *Tillverkning av bageri- och mjölprodukter* (SNI 107) är det totala antalet anställda med utländsk bakgrund drygt 1 200 personer, vilket motsvarar 46 procent. Inom *Framställning av drycker* (SNI 11) har 33 procent av de anställda utländsk bakgrund. Se bilaga 3.

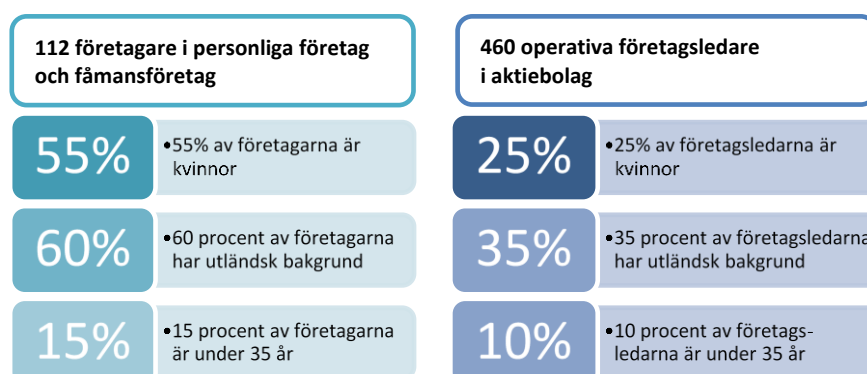
Företagsledare

Var tredje företagsledare inom länets livsmedelsförädling har utländsk bakgrund. Inom enskilda branscher som bagerinäringen har 80 procent av egenföretagarna utländsk bakgrund. I bagerinäringen finns också flest kvinnor med utländsk bakgrund som driver och leder företag. Andelen unga företagare inom livsmedelsförädlingen är högre än bland länets jordbruks- och trädgårdsföretag, mellan 10–15 procent. Totalt sett handlar det dock inte om mer än ett 80-tal personer¹⁴ (2016).

¹³ I Stockholms län har 39% av befolkningen mellan 16–64 år utländsk bakgrund. I övriga riket har 26% av befolkningen mellan 16–64 år utländsk bakgrund. SCB.

¹⁴ Länsstyrelsen Stockholm, 2020. Vem odlar- och förädlar din mat? rapport 2020:19.

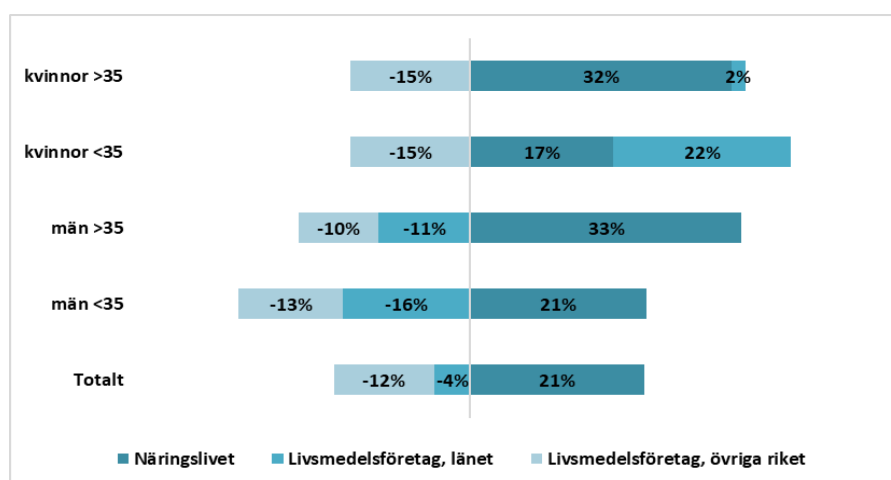
Figur 10 Företagare och operativa företagsledare inom livsmedelsförädlingen i Stockholms län, 2016¹⁵.

Sysselsättningsutveckling

Antalet sysselsatta inom livsmedelsförädling i länet har minskat med 4 procent mellan åren 2008–2019. Samtidigt har antalet totalt sysselsatta i länet ökat med 21 procent under samma period, se figur 11.

Figur 11 Förändring av antal sysselsatta mellan åren 2008–2019¹⁶, Totalt sysselsatta i länet i Stockholms län, livsmedelsförädling i Stockholms län, livsmedelsförädling i övriga riket.

Källa: SCB, Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS).

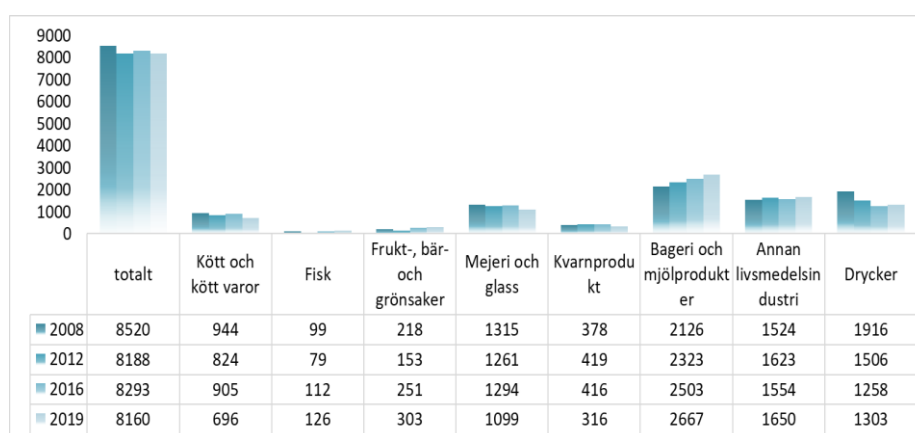
¹⁵ SCB:s data över företagande delas in i två kategorier: **Företagare** avser den som ansvarar för driften i personliga företag (enskilda firmor, handelsbolag, kommanditbolag) eller fåmansföretag (fåmansägda aktiebolag). **Operativ företagsledare** avser den person som sköter ett aktiebolags löpande förvaltning.

¹⁶ Statistiken för 2019 är inte helt jämförbar med tidigare år pga. tidsseriebrott.

Sett till antalet anställda har det inte varit någon stor förändring inom livsmedelsförädlingen i Stockholms län. Däremot skiljer det sig en del mellan olika delbranscher. Inom vissa delar har antalet anställda minskat trots att antalet företag har ökat, såsom *Beredning och hållbarhets-behandling av kött och köttvaror* (SNI 101), *Mejerivaru- och glasstillverkning* (SNI 105) och *Framställning av drycker* (SNI 11). Se figur 12 och figur 13.

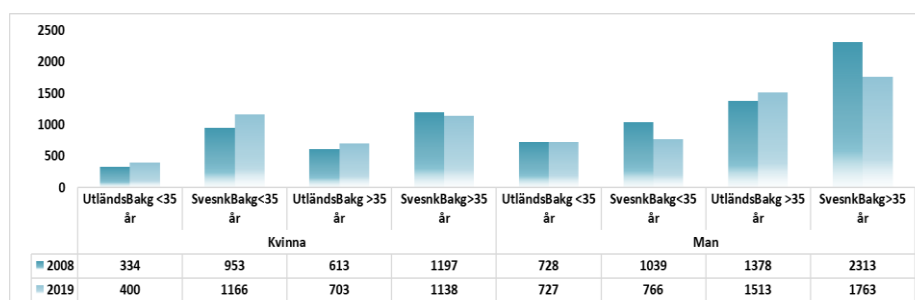
I bilaga 4 finns en uppföljning av förändringar av antalet anställda i utvalda branscher mellan åren 2008–2019¹⁷

Figur 12 Förändring av antal anställda inom livsmedelsförädling, utvalda näringsgrenar, Stockholms län, 2008–2019.

Källa: SCB, Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS).

Figur 13 Förändring av antal anställda mellan åren 2008–2019, livsmedelsförädling Stockholm län, könsfördelning, ålder, bakgrund, antal.

Källa: SCB, Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS).

¹⁷ Statistiken för 2019 är inte helt jämförbar med tidigare år pga. tidsseriebrott.

Utbildningsnivåer i länets livsmedelsförädling

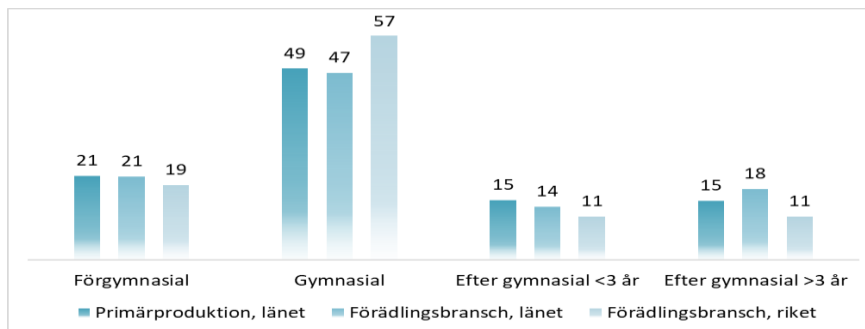
Vad innebär olika utbildningsnivåer?

I statistiken över befolkningens utbildningsnivå räknas den högsta avklarade utbildningsnivån en person har. Utbildningsnivåerna är uppdelade enligt:

- Förgymnasial utbildning - grundskola, folkskola eller motsvarande.
- Gymnasial utbildning.
- Eftergymnasial utbildning - högskoleutbildning och olika typer av yrkesutbildningar, som kvalificerad yrkesutbildning och yrkeshögskoleutbildning.

År 2019 hade ungefär 3 800 personer som arbetar inom livsmedelsförädlingen i Stockholms län en utbildning på gymnasienivå. Det motsvarar 47 procent av de sysselsatta inom branschen, se figur 14. Motsvarande siffra för hela riket är 57 procent¹⁸. Personer med ytterligare utbildning efter gymnasiet utgör cirka en tredjedel av antalet anställda i branschen i länet. Av dessa har 18 procent en eftergymnasial utbildning som är tre år eller längre. Detta motsvarar drygt 1 400 personer. Motsvarande siffra för hela riket är 11 procent. Siffrorna visar att utbildningsnivån inom förädlingsbranschen i Stockholms län är högre än för landet som helhet, se figur 14. Det följer även trenden att länets invånare har en hög utbildningsnivå jämfört med andra regioner i Sverige¹⁹.

Figur 14 Utbildningsnivå inom primärproduktion i Stockholms län, livsmedelsförädling i Stockholms län, livsmedelsförädling i riket 2019, andel %.

Källa: SCB

¹⁸ Tillväxtverket, 2021. Statistik om kompetensförsörjningen i livsmedelssektorn, Rapport 0361

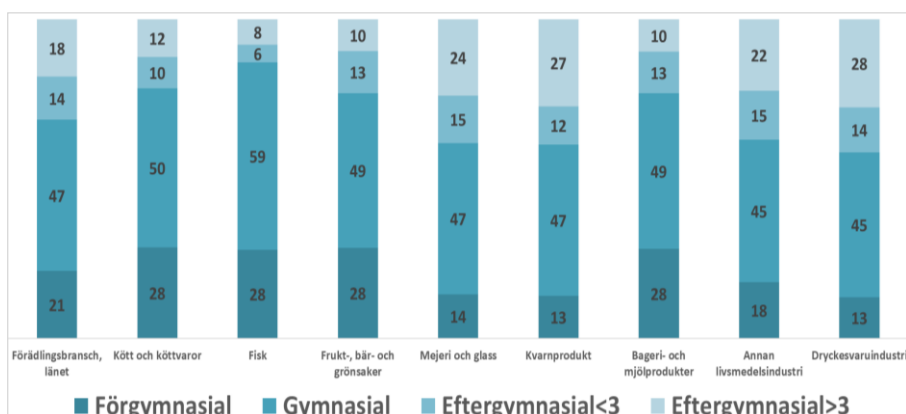
¹⁹ Stockholmsregionens regionala handlingsplan för Europeiska Socialfonden 2021 – 2027

Utbildningsnivå varierar mellan delbranscher

Fördelningen inom utbildningsgrupperna bland dem som jobbar med livsmedelsförädling skiljer sig åt mellan delbranscherna i länet. Som figur 15 visar är andelen anställda med endast förgymnasial utbildning tydligt högre inom kött och chark (SNI 101), fisk och skaldjur (SNI 102), frukt, bär och grönsaker (SNI 103) samt bageri- och mjölprodukter (SNI 107). Dessa branscher har också lägre andel anställda med eftergymnasial utbildning, jämfört med anställda inom till exempel mejeri (SNI 105) och framställning av drycker (SNI 11).

En viktig yrkesgrupp inom livsmedelsförädlingen är de personer som arbetar med produktutveckling, produktionsledning, livsmedelssäkerhet, process-teknik med mera. För dessa roller krävs oftast högskoleutbildning inom livsmedelsteknik, livsmedelskemi eller liknande. Att vissa branscher har högre andel anställda med eftergymnasial utbildning kan kopplas till större satsningar på produktutveckling och innovation som kräver kemisk, mikrobiologisk och högteknologisk kunskap.

Figur 15 Utbildningsnivå inom utvalda näringsgrenar i livsmedelsförädlingen i Stockholms län 2019, andelar i procent.

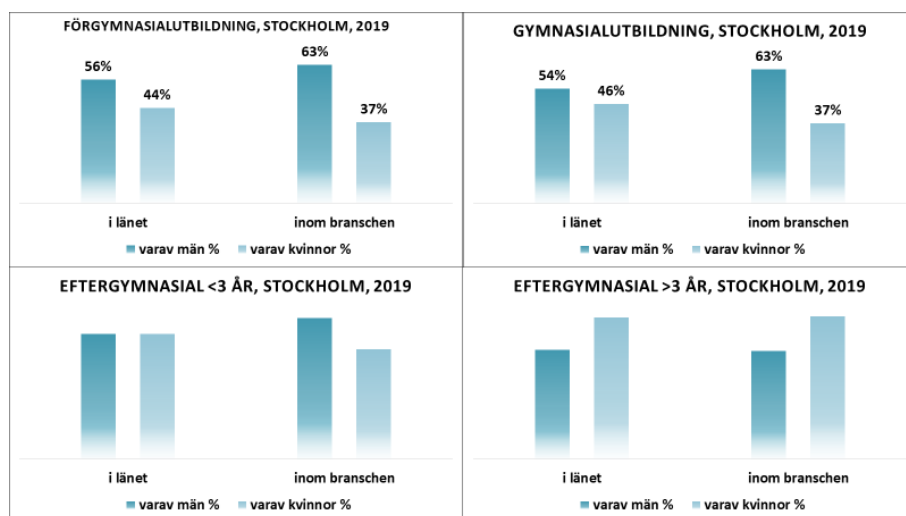

Källa: SCB

Fler kvinnor än män med högre utbildning

I alla utbildningsgrupper finns en högre andel män än kvinnor, utom i den högsta utbildningsgruppen som har tydligt större andel kvinnor, se figur 16. Fördelningen mellan män och kvinnor i gruppen med högst utbildning stämmer väl överens utbildningsnivån bland den övriga befolkningen i länet likväl som i hela riket. Totalt är det 1 470 personer i livsmedelsförädlingsbranschen i Stockholms län som har eftergymnasial utbildning som är 3 år eller längre. Att andelen kvinnor som har eftergymnasial utbildning över 3 år är större än andelen män, är en följd av att kvinnor idag väljer att gå vidare till högre utbildningar i större utsträckning än män. Det är en nationell trend som speglas även i förädlingsbranschen.

Figur 16 Könsfördelning inom utbildningsgrupper, inom länets befolkning och inom anställda i livsmedelsförädlingen i Stockholms län, 2019.

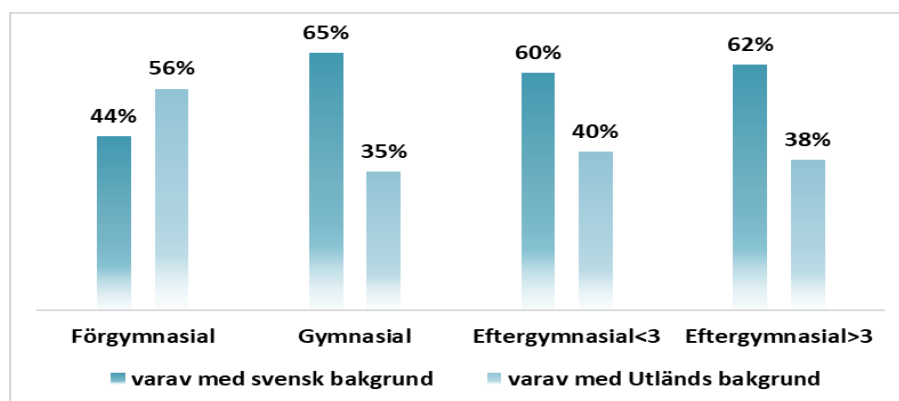

Källa: SCB

Utbildningsnivå kopplat till utländsk bakgrund

3 343 personer med utländsk bakgrund jobbade inom förädlingsbranschen i Stockholms län 2019. Andelen anställda med utländsk bakgrund är lägre än andelen anställda med svensk bakgrund i alla utbildningsgrupper förutom inom förgymnasial utbildning. Där har en högre andel endast förgymnasial utbildning, 56 procent jämfört med 44 procent bland anställda med svensk bakgrund, figur 17. Statistiken visar inte om de anställda med utländsk bakgrund saknar gymnasial utbildning helt eller om de har gymnasial utbildning från hemlandet men som inte har validerats.

Figur 17 Anställda inom livsmedelsförädling i Stockholms län 2019, fördelat efter utbildningsgrupper, utländsk bakgrund, svensk bakgrund.

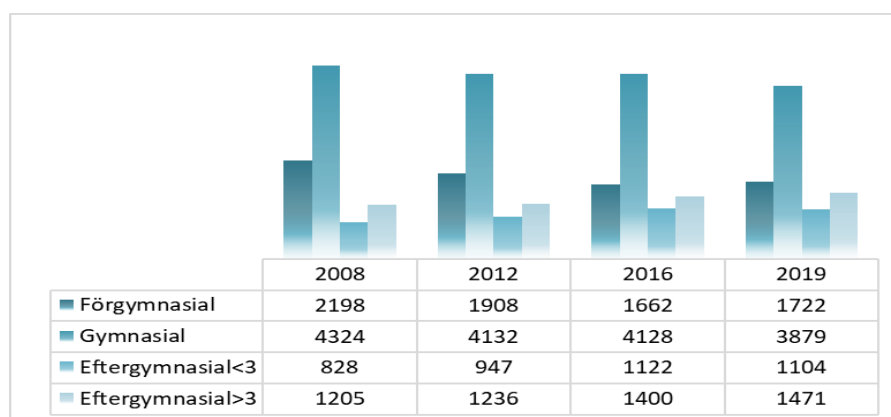

Källa: SCB

Anställda med högre utbildning har ökat

I figur 18 kan vi se flera utvecklingstendenser. Mellan åren 2008–2019 har antalet anställda med förgymnasial utbildning minskat med 22 procent. Samtidigt har antalet anställda med gymnasial utbildning minskat med 10 procent. Antalet anställda med eftergymnasial utbildning mindre än 3 år har däremot ökat med 33 procent. Antalet anställda med eftergymnasial utbildning som är 3 år eller mer har ökat med 22 procent.

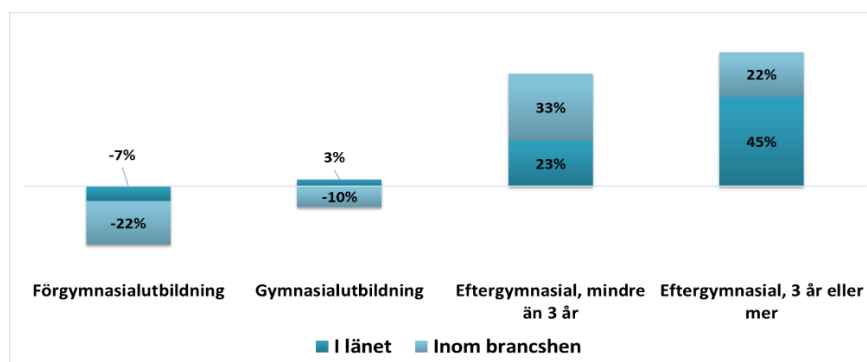
Figur 18 Förändring av utbildningsnivå 2008–2019 inom livsmedelsförädlingen i Stockholms län, antal.

Källa: SCB

Minskningen av andelen anställda som har högst förgymnasial utbildning är tre gånger så stor som minskningen inom motsvarande utbildningsgrupp för länets befolkning. Inom denna utbildningsgrupp finner vi ingen tydlig förändring av antalet kvinnor, däremot har antalet män minskat med cirka 30 procent. Antalet män med svensk bakgrund har minskat till hälften under den studerade perioden. Även skillnaden i minskning inom gruppen med gymnasieutbildning, mellan anställda i livsmedelsförädlingen och totalt i länet, kan vara värd att notera; 10 procentenheter i jämförelse med 3. Se figur 19.

Figur 19 Förändring i utbildningsnivå 2008–2019, länets befolkning och inom livsmedelsförädlingen i Stockholms län, förändring i procent.

Källa: SCB

Antalet anställda som har eftergymnasial utbildning mindre än 3 år inom livsmedelsförädlingsbranschen i länet har ökat med 33 procent mellan åren 2008–2019, vilket är högre än ökningen i länet generellt. Här ingår till exempel yrkeshögskoleutbildningar, som är en vanlig utbildningsform för yrken i förädlingsbranschen. Inom denna utbildningsgrupp finner vi även en ökning av antalet anställda med utländsk bakgrund, ökningen gäller för både män och kvinnor, se bilaga 5.

Antalet anställda med eftergymnasial utbildning som är 3 år eller längre har ökat med 22 procent under perioden. Det är mindre än ökningen inom motsvarande utbildningsgrupp för hela länet. Ökningen består mest av kvinnor, det gäller både för dem med svensk- och utländsk bakgrund. Förändringen av antal män är relativt liten, se bilaga 5.

Diskussion och slutsatser

Som beskrivits i rapporten är livsmedelsförädling en växande bransch. I Stockholms län finns nära 1 000 företag verksamma inom förädling av livsmedel, vilket motsvarar en fjärdedel av de totala antalet förädlingsföretag i hela landet. Här finns 28 procent av Sveriges stora förädlingsföretag och ett stort antal mindre förädlingsföretag och mathantverkare. Länets livsmedelsförädling sysselsätter över 8 000 personer. Ändå finns det relativt få publicerade rapporter som belyser behoven av kompetensförsörjning inom livsmedelsförädlingen på regional nivå. Att en dryg fjärdedel av landets alla förädlingsföretag finns i Stockholms län stämmer väl överens med länets befolkningsstorlek. Den förhållandevis låga siffran för sysselsättningsgraden inom livsmedelsförädlingen i Stockholms län, 16 procent av Sveriges sysselsättning inom branschen, kan bero på den stora mängden små förädlingsföretag som finns i länet. De allra flesta förädlingsföretag i länet är solo- eller mikroföretag, utan eller med få anställda. Samtidigt finns några mycket stora förädlingsföretag med flera hundra anställda.

Det ökande intresset för lokalproducerade livsmedel har bidragit till en stor procentuell ökning av antalet småskaliga mathantverkare i länet. Tack vara ett ökat intresse från konsumentens sida för lokalt och småskaligt producerade livsmedel har marknaden stärkts för denna typ av produkter och företag. Särskilt ser vi detta inom bagerinäringen och framställning av drycker, där intresset för hantverksmässigt bakat bröd och lokalproducerad öl har lett till en stor ökning av antalet mindre bagerier och småskaliga ölbryggerier. Detta gäller även för hantverksmässig produktion av exempelvis ost, glass och juice, även om antalet företag inom dessa områden är betydligt färre. Livsmedelsförädling verkar vara en bransch där småskaliga företagare ser möjligheter att starta och driva företag.

Över 400 av förädlingsföretagen har sin geografiska placering i Stockholm stad. Av dem är en tredjedel företag inom tillverkning av bageri- och mjölprodukter. Samtidigt har fyra av länets kommuner färre än 10 förädlingsföretag var, av dem är tre landsbygdskommuner²⁰.

I den socioekonomiska analysen har den data som samlats in varit uppdelad på efter kön, ålder och utländsk eller svensk bakgrund. Rapporten visar att en högre andel personer med utländsk bakgrund är sysselsatta i livsmedelsförädlingen i Stockholms län jämfört med förädlingsbranschen i resten av landet. Detta speglar till viss del befolkningssammansättningen i länet, men visar också på ett intresse och goda möjligheter för dessa individer att arbeta

²⁰ Landsbygdskommuner i Stockholms län – avser Botkyrka, Ekerö, Haninge, Norrtälje, Nykvarn, Nynäshamn, Sigtuna, Södertälje, Upplands Bro, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö, Österåker, enligt definitionen i Stockholms läns handlingsplan för Landsbygdsprogrammet 2014–2020.

i livsmedelsförädlingen. Jämfört med anställda i exempelvis primärproduktionen i länet är andelen med utländsk bakgrund betydligt högre i förädlingsföretagen, 41 procent jämfört med 19 procent.

Den data som ligger till grund för rapporten indikerar att personer som generellt har svårare att komma in på arbetsmarknaden i högre grad är representerade bland anställda i förädlingsledet än i primärproduktionen. Förutom personer med utländsk bakgrund gäller detta även unga under 35 år. Andelen anställda kvinnor är ungefär lika stor inom förädlingen som primärproduktionen, och ligger på en något högre nivå i länet än i landet som helhet.

Andelen företagsledare med utländsk bakgrund är också hög inom länets livsmedelsförädling, en dryg tredjedel av alla företagsledare i aktiebolag har utländsk bakgrund. Inom enskilda branscher som bagerinäringen har 80 procent av egenföretagarna utländsk bakgrund. I bagerinäringen finns också flest kvinnor med utländsk bakgrund som driver och leder företag.

Det vore också intressant att veta hur fördelningen av tillsvidare-, visstids- och säsongsanställda ser ut för olika kategorier av anställda i branschen. Detta har inte varit möjligt att göra i den här förstudien.

Antalet anställda under 35 år har varit stabilt över tid. Detta kan till stor del bero på att de äldre går i pension. Men det kan också vara så att många unga kommer in i branschen som ett första arbete, och det blir ett tillfälle att samla erfarenheter och nätverk för den som är relativt ny på arbetsmarknaden och som sedan väljer att gå vidare till ett annat yrke. En välkänd utmaning på nationell nivå är att det har varit relativt svårt att attrahera personer med branschspecifika utbildningar till livsmedelssektorn. Det gäller till exempel kategorin industriutbildade på gymnasial nivå. Detta kan antas vara aktuellt även i Stockholms län. Samtidigt finns det många i denna utbildningsgrupp som har yrken som inte matchar deras utbildning²¹. En viktig fråga att analysera vidare är att förstå bakomliggande orsaker till vad det är som gör att dessa personer inte jobbar med det som de är utbildade för.

Att attrahera unga att utbilda sig inom livsmedelsbranschen, och sen söka jobb och att stanna kvar, är en stor utmaning. I en bransch som förädlingsindustrin finns ett brett utbud av arbetsuppgifter och valmöjligheter, från praktiskt arbete till administration, utveckling och innovation. Det finns möjligheter att växa och utvecklas som person både genom att utbilda sig vidare och genom att bli egenföretagare. Branschen har utrymme för såväl lågutbildade personer med mindre erfarenhet som för högutbildade från universitet och även på forskningsnivå. Livsmedelsförädling borde kunna vara en attraktiv bransch som är tillräckligt intressant och stimulerande för till exempel unga personer med ett engagemang för hållbar utveckling, miljö- och klimatfrågor.

²¹ Tillväxtverket, 2021. Statistik om kompetensförsörjningen i livsmedelssektorn, Rapport 0361

I Stockholms län är utbildningsnivån inom livsmedelsförädlingen högre än för övriga riket. I branschen finns god kompetens men ändå inte alltid den kompetens som behövs och efterfrågas på arbetsmarknaden. I delar av branschen innebär åldersstrukturen ett stort behov av att planera för generations- eller ägarskiftet. Företagen behöver förutsättningar för lönsamhet och utveckling och behöver kunna erbjuda goda arbetsvillkor för att vara en attraktiv arbetsgivare i konkurrens med andra branscher och företag. Det innebär också ett behov av att studie- och yrkesvägledare liksom arbetsförmedlare får upp ögonen för livsmedelsförädlingsbranschen och att de kan förmedla korrekt och intressant information riktad till unga och andra individer som söker arbete eller utbildning.

Den socioekonomiska analysen har gett flera svar men också resulterat i nya frågor. Hur ser arbetsvillkoren ut i branschen? Hur är lönsamheten för företagen? Finns det kompetens och kunskap att hämta utanför de traditionella utbildningssystemen? Hur matchar vi bättre tillgänglig arbetskraft och kompetenser med de jobb som finns?

En slutsats är att det finns ett behov av systematiskt arbete och fortsatta analyser för att kunna svara på viktiga frågor som kan bidra till en bättre fungerande kompetensförsörjning inom livsmedelsförädlingsbranschen i Stockholms län.

Bilagor

Bilaga 1. SNI-koder

10	Livsmedelsframställning
10.1	Beredning och hållbarhetsbehandling av kött och köttvaror
10. 111	Kreatursslakt
10. 112	Styckning av kött
10. 120	Beredning och hållbarhetsbehandling av fjäderfäkött
10. 130	Charkuteri- och annan köttvarutillverkning
10.2	Beredning och hållbarhetsbehandling av fisk samt skal- och blötdjur
10.3	Beredning och hållbarhetsbehandling av frukt, bär och grönsaker
10.31	Beredning och hållbarhetsbehandling av potatis
10.32	Juice- och safttillverkning
10.39	Annan beredning och hållbarhetsbehandling av frukt, bär och grönsaker
10.4	Framställning av vegetabiliska och animaliska oljor och fetter
10. 410	Framställning av oljor och fetter
10. 420	Matfettstillverkning
10.5	Mejerivaru- och glasstillverkning
10. 511	Ostillverkning
10. 519	Annan mejerivarutillverkning
10. 520	Glasstillverkning
10.6	Tillverkning av kvarnprodukter och stärkelse
10. 611	Mjölstillverkning
10. 612	Tillverkning av frukostflingor, mixer och andra livsmedelsberedningar av kvarnprodukter
10. 620	Stärkelsestillverkning
10.7	Tillverkning av bageri- och mjölprodukter
10. 710	Tillverkning av mjukt matbröd och färska bakverk
10. 721	Knäckebrödstillverkning
10. 722	Tillverkning av kex och konserverade bakverk
10. 730	Tillverkning av pastaprodukter
10.8	Annan livsmedelsframställning
10. 810	Sockertillverkning

10	Livsmedelsframställning
10. 821	Tillverkning av sockerkonfektyrer
10. 822	Tillverkning av choklad och chokladkonfektyrer
10. 830	Framställning av te och kaffe
10. 840	Tillverkning av senap, ketchup, kryddor och andra smaksättningsmedel
10. 850	Tillverkning av lagad mat och färdigrätter
10. 860	Tillverkning av homogeniserade livsmedelspreparat inklusive dietmat
10. 890	Framställning av andra livsmedel
10.9	Framställning av beredda djurfoder
10. 910	Framställning av beredda fodermedel
10. 920	Framställning av mat till sällskapsdjur
11	Framställning av drycker
11. 010	Spritdrycksindustri
11. 020	Vinindustri
11. 030	Cider- och annan fruktvinindustri
11. 040	Industri för andra icke-destillerade jäsda drycker
11. 050	Ölbryggerier
11. 060	Mälterier
11. 070	Mineralvatten- och läskedrycksindustri

Källa: SCB

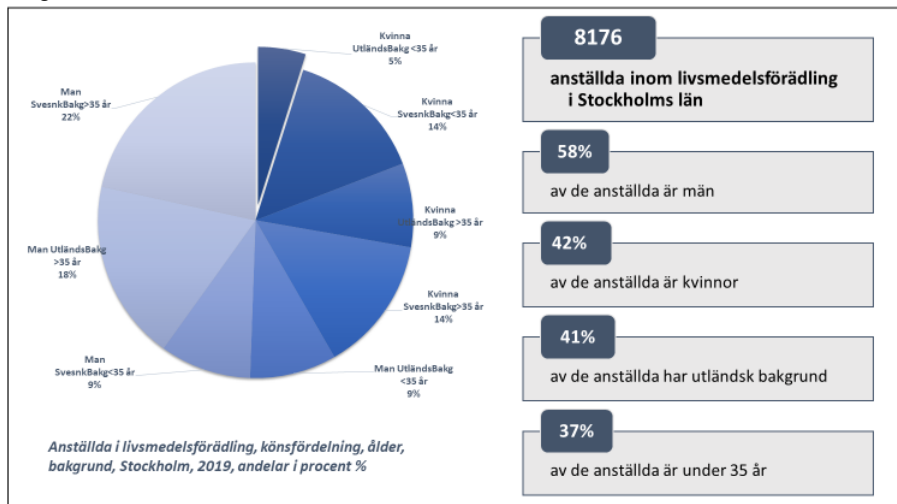
Bilaga 2. Livsmedelsföretag i länets kommuner.

Utvalda näringsgrenar, 2020.

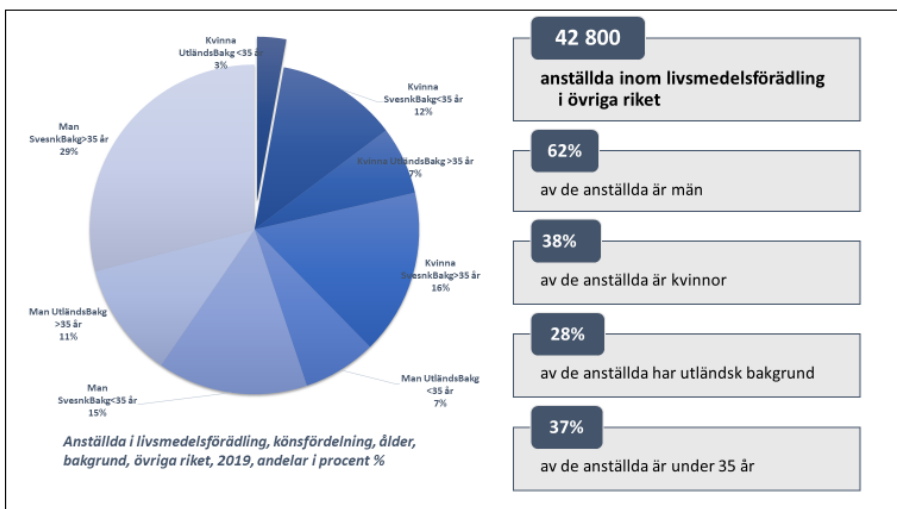
	Kött och chark	Frukt, bär och grönsaker	Mejeri och glass	Bageri och mjölprodukter	Annan livsmedels-tillverkning	Drycker
Botkyrka	2	2	1	8	3	
Danderyd			2	2	2	5
Ekerö		1	1	3	1	4
Haninge	2	4	2	13	6	3
Huddinge	2	2	3	18	15	1
Järfälla	3		1	10	2	2
Lidingö		3	2	6	7	5
Nacka	1	2		21	10	10
Norrtälje	6	3	3	11	2	6
Nynäshamn	4		1	5	1	1
Nykvarn						2
Salem				4		2
Sigtuna		3	1	4	6	4
Sollentuna	2	4		6	6	6
Solna	1		1	9	7	5
Stockholm	24	21	20	138	106	77
Sundbyberg	1	1	1	3	3	2
Södertälje	2	3	5	23	4	3
Tyresö	1	2		6	8	1
Täby		1	3	5	3	3
Upplands Väsby	1			11	2	
Upplands-Bro	2	1		2		3
Vallentuna	1		1	4	3	
Vaxholm			2	1	3	2
Värmdö	2	6		9	6	4
Österåker		3		8	2	4

Bilaga 3. Anställda i livsmedelsförädlingen

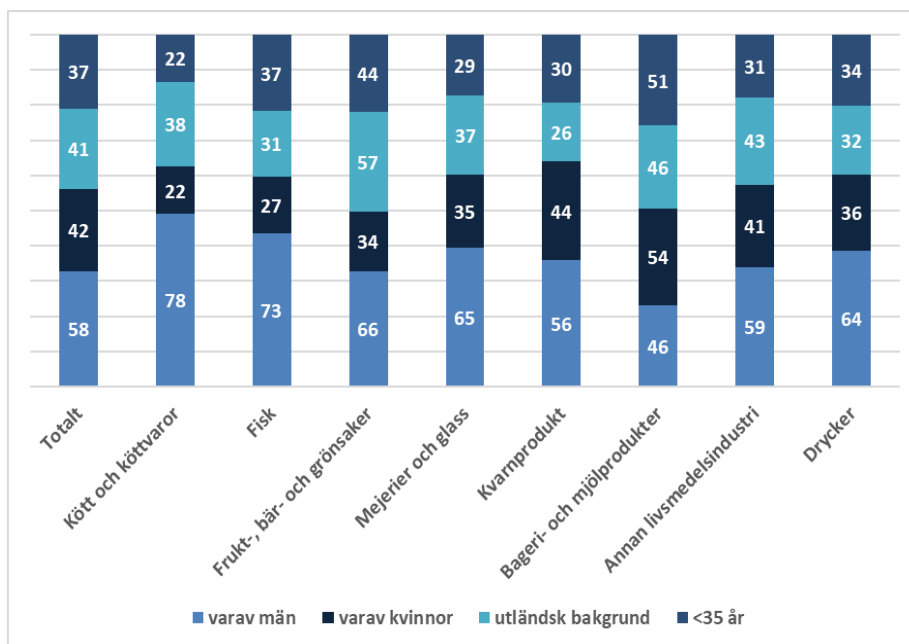
Figur 1, Anställda inom livsmedelsförädling i Stockholms län, 2019, könsfördelning, bakgrund och ålder.

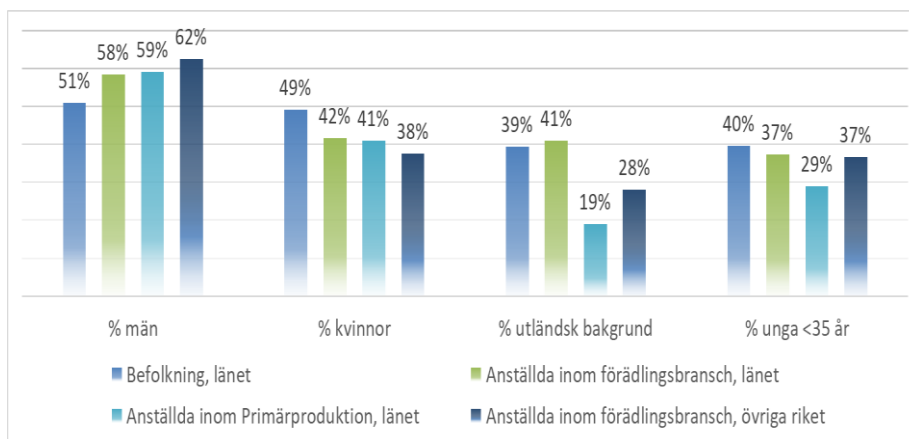
Figur 2, Anställda inom livsmedelsförädling i övriga riket, 2019, könsfördelning, bakgrund och ålder.

Figur 3, Anställda inom livsmedelsförädlingen i Stockholms län 2019 i ett urval av näringsgrenar, könsfördelning, bakgrund och ålder. Andelar i procent (%).

Figur 4, Anställda inom livsmedelsförädlingen i Stockholms län 2019 jämfört med länets befolkning, anställda inom primärproduktion i Stockholms län och anställda inom förädlingsbranschen i övriga riket, könsfördelning, bakgrund och ålder. Andelar i procent (%).

Tabell 1, Anställda inom livsmedelsförädlingen i Stockholms län 2008–2019, könsfördelning, bakgrund och ålder.

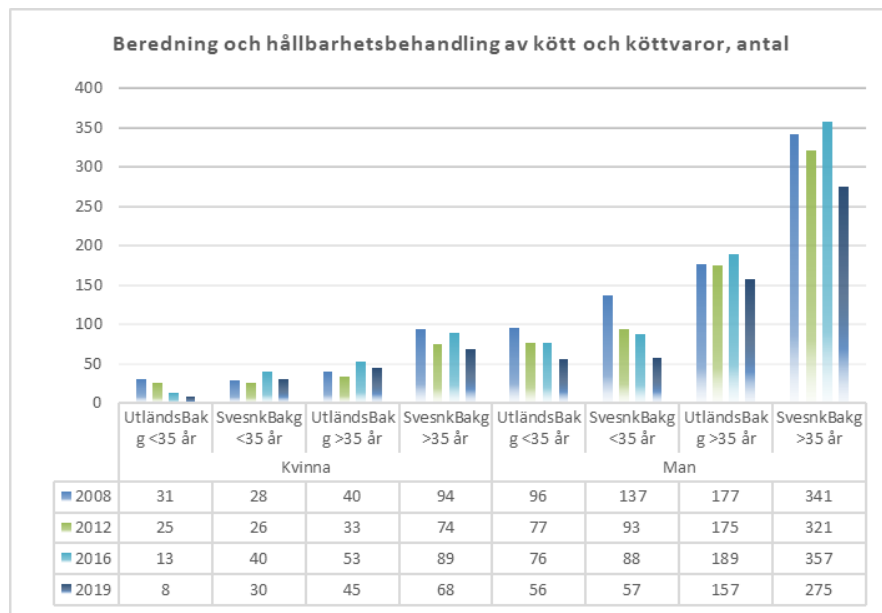
	2008	2012	2016	2019 ²²	Förändring %
Totalt	8555	8223	8312	8176	-4
Män	5458	5126	5002	4769	-13
Kvinnor	3097	3097	3310	3407	10
Utländsk bakgrund	3053	3163	3150	3343	9
Unga <35 år	3054	2949	3023	3059	0

²² Statistiken för 2019 är inte helt jämförbar med tidigare år pga. tidsseriebrott.

Bilaga 4. Förändringar över tid bland anställda

Nedan följer fristående figurer som visar förändringen vad det gäller antal, kön och utländsk bakgrund bland anställda per bransch. Alla bilder avser anställda i livsmedelsförädlingen i Stockholms län 2008–2019²³.

Figur 1. Beredning och hållbarhetsbehandling av kött och köttvaror.

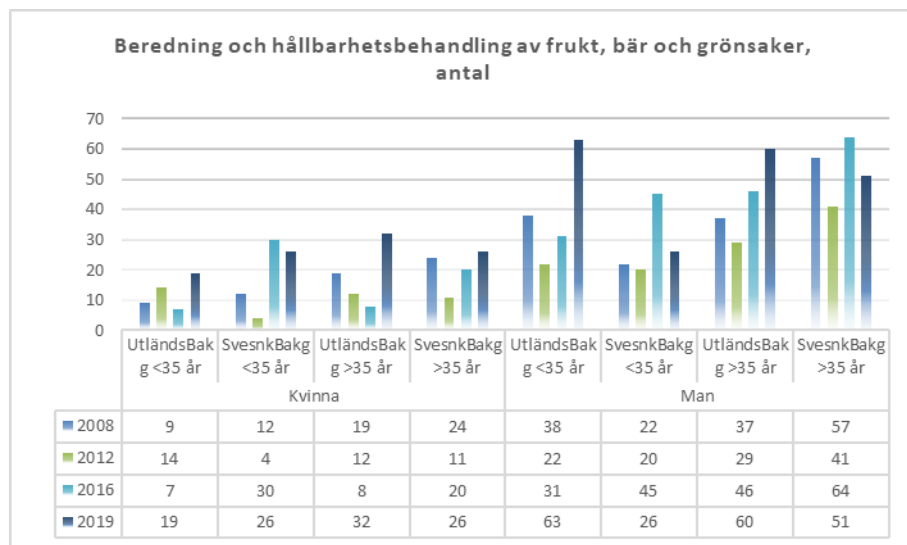

944 personer jobbade inom kött- och charkbranschen år 2019.

Detta innebär en minskning med cirka 30 procent sedan 2008. Den största minskningen har skett bland unga män med utländsk bakgrund (- 42 procent) och unga män med svensk bakgrund (- 58 procent) och unga kvinnor med utländsk bakgrund (- 74 procent).

²³ Statistiken för 2019 är inte helt jämförbar med tidigare år pga. tidsseriebrott.

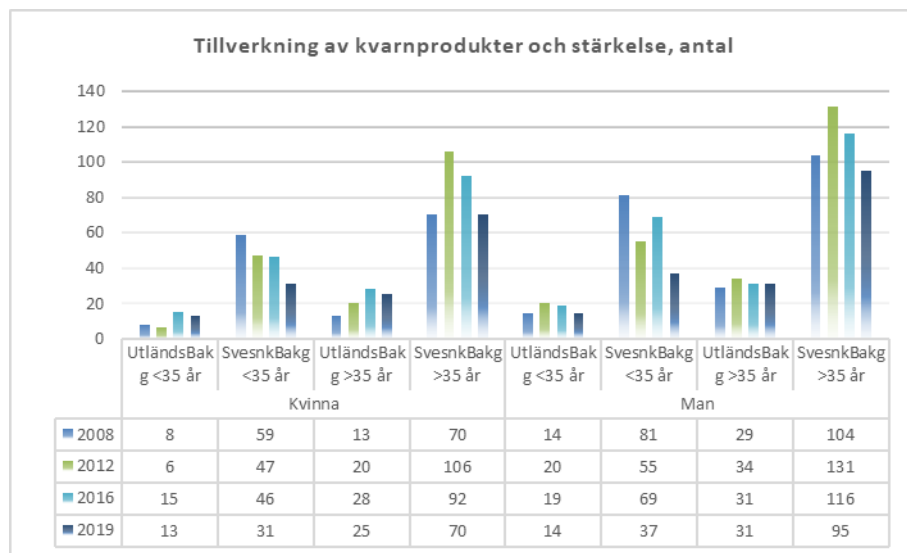
Figur 2. Beredning och hållbarhetsbehandling av frukt, bär och grönsaker.

303 personer jobbade inom frukt-, bär- och grönsaksförädling 2019.

Det innebär en ökning på 40 procent sedan 2008. En viss ökning har skett bland personer med utländsk bakgrund både för kvinnor och män och i alla åldersgrupper. Den enda gruppen där vi finner någon minskning är inom män över 35 år med svensk bakgrund.

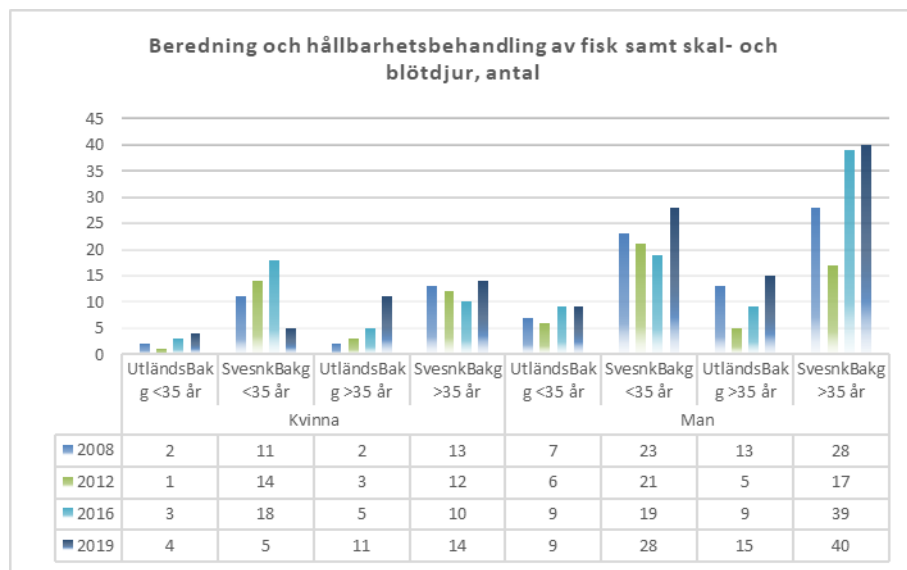
Figur 3. Tillverkning av kvarnprodukter och stärkelse.

316 personer jobbade inom kvarnprodukt- och stärkelseindustri år 2019.

Det innebär någon minskning sedan 2008. Minskningen har huvudsakligen skett bland personer under 35 år med svensk bakgrund, både män och kvinnor.

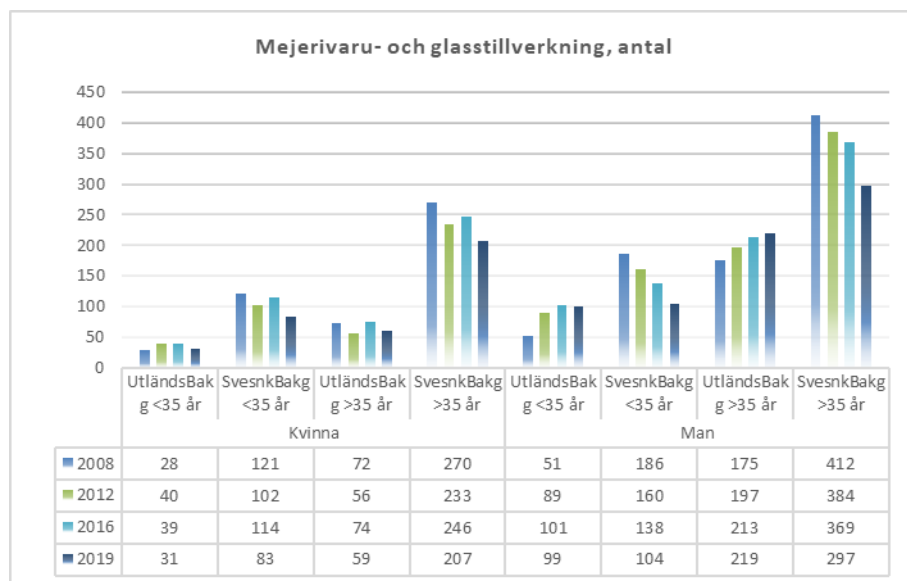
Figur 4. Beredning och hållbarhetsbehandling av fisk samt skal- och blötdjur.

 126 personer jobbade inom fiskberedningsindustri år 2019.

Detta innebär en ökning med 27 procent. Ökningen har skett i alla grupper förutom antalet unga kvinnor med svensk bakgrund.

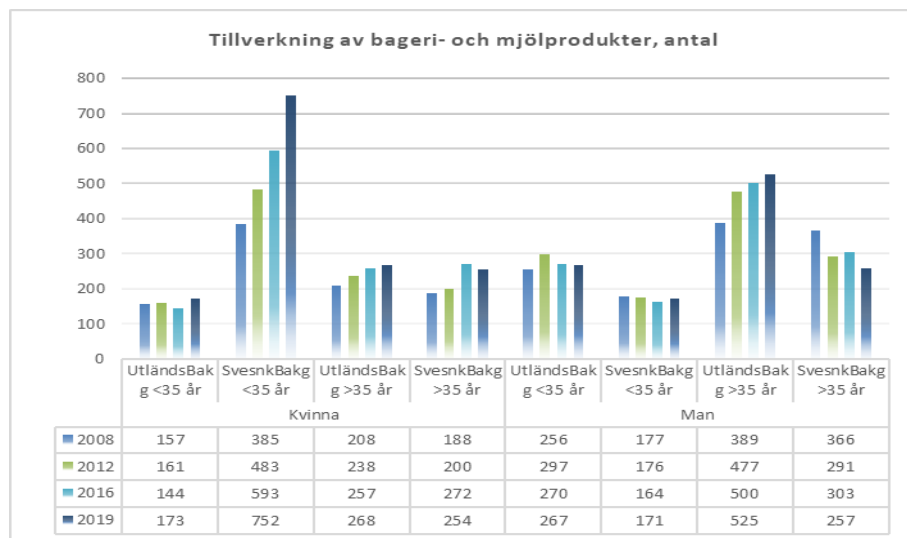
Figur 5. Mejerivaru- och glasstillverkning.

 1 099 jobbade inom mejeri och glasstillverkning år 2019.

Det innebär en minskning på 16 procent sedan 2008. Antalet män under 35 år med utländsk bakgrund har fördubblats mellan åren 2008 – 2019. Någon ökning finner vi bland unga kvinnor med utländsk bakgrund och män över 35 år med utländsk bakgrund.

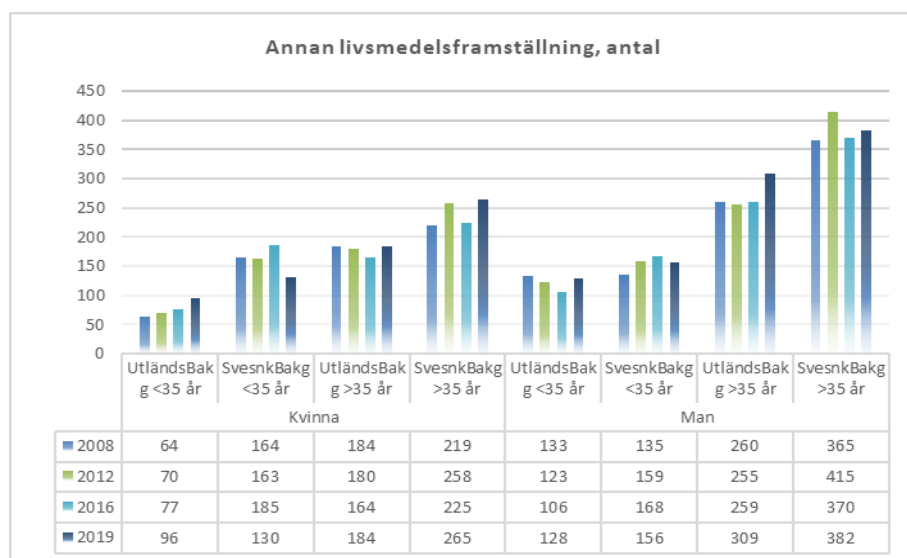
Figur 6. Tillverkning av bageri- och mjölprodukter.

2 667 jobbade inom tillverkning av bageri- och mjölprodukter 2019.

Det innebär en ökning på 25 procent sett till antal anställda. Ökningen har skett i nästan alla grupper förutom män med svensk bakgrund, där ses en minskning i antalet, särskilt för män över 35 år. Störst ökning står inom svenska kvinnor under 35 år, där har antalet fördubblats sedan 2008.

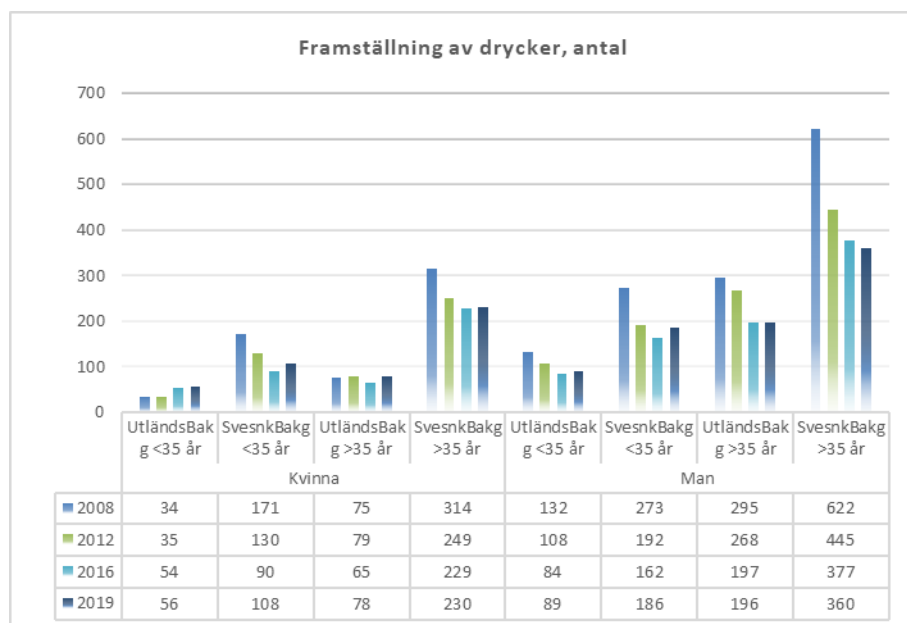
Figur 7. Annan livsmedelsframställning.

1650 personer jobbade inom Annan livsmedelsindustri år 2019.

Det innebär en ökning på 10 procent. Ökningen var större bland utländska personer jämfört med personer med svensk bakgrund.

Figur 8. Framställning av drycker.

1303 personer jobbade inom dryckesframställning år 2019.

Det innebär en minskning på drygt 30 procent mellan åren 2008 – 2019. Detta har skett i alla grupper förutom bland kvinnor med utländsk bakgrund, där ser man någon ökning.

Bilaga 5. Utbildningsnivåer

Tabell 1. Utbildning inom livsmedelsförädlingen, totalt, Stockholm, 2008–2019.

		2008	2012	2016	2019	Förändring %
Förgymnasial	totalt	2198	1908	1662	1722	-22
	varav med utländsk bakgrund	1109	1064	946	963	-13
Gymnasial	totalt	4324	4132	4128	3879	-10
	varav med utländsk bakgrund	1364	1389	1328	1374	1
Eftergymnasial <3	totalt	828	947	1122	1104	33
	varav med utländsk bakgrund	261	331	408	444	70
Eftergymnasial >3	totalt	1205	1236	1400	1471	22
	varav med utländsk bakgrund	319	379	468	562	76

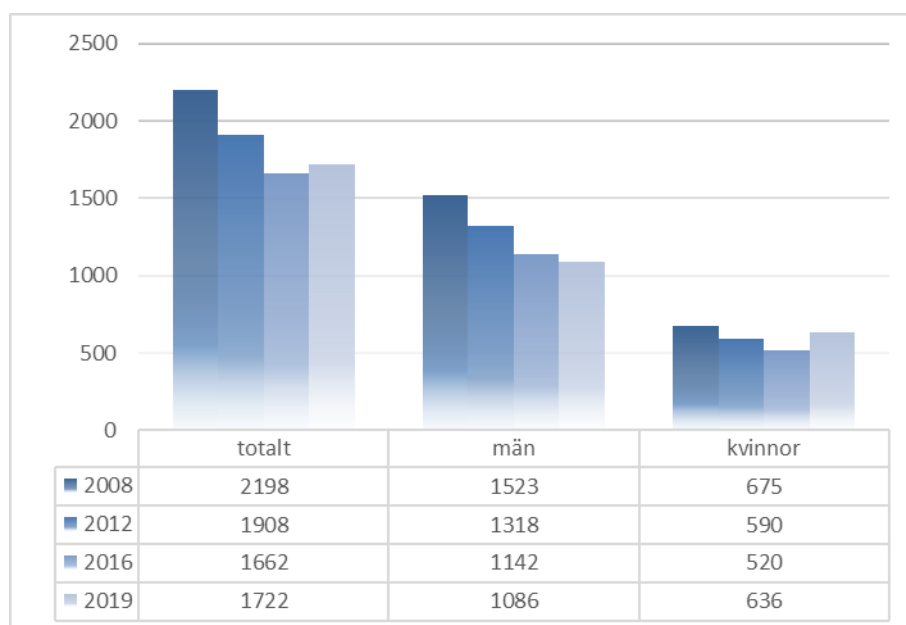
Tabell 2, Utbildning inom livsmedelsförädlingen, kvinnor, Stockholm, 2008–2019.

		2008	2012	2016	2019	Förändring %
Förgymnasial	totalt	675	590	520	636	-6
	varav med Utländsk bakgrund	350	319	269	278	-21
Gymnasial	totalt	1501	1471	1531	1451	-3
	varav med Utländsk bakgrund	399	407	386	413	4
Eftergymnasial <3	totalt	317	394	485	484	53
	varav med Utländsk bakgrund	80	107	140	149	86
Eftergymnasial >3	totalt	604	642	774	836	38
	varav med Utländsk bakgrund	118	143	212	263	123

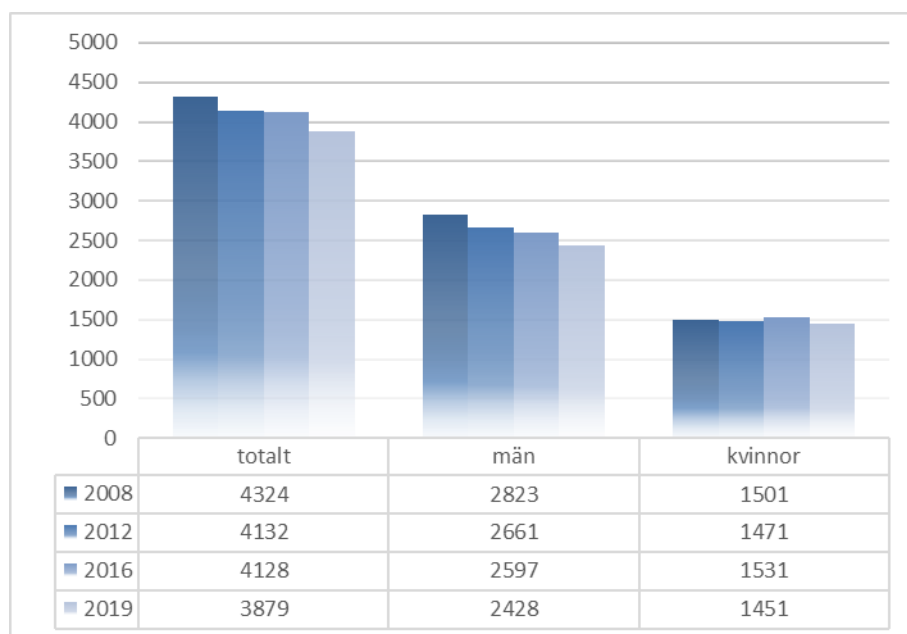
Tabell 3, Utbildning inom livsmedelsförädlingen, män, Stockholm, 2008–2019.

		2008	2012	2016	2019	Förändring %
Förgymnasial	totalt	1523	1318	1142	1086	-29
	varav med Utländsk bakgrund	759	745	677	685	-10
Gymnasial	totalt	2823	2661	2597	2428	-14
	varav med Utländsk bakgrund	965	982	942	961	0
Eftergymnasial <3	totalt	511	553	637	620	21
	varav med Utländsk bakgrund	181	224	268	295	63
Eftergymnasial >3	totalt	601	594	626	635	6
	varav med Utländsk bakgrund	201	236	256	299	49

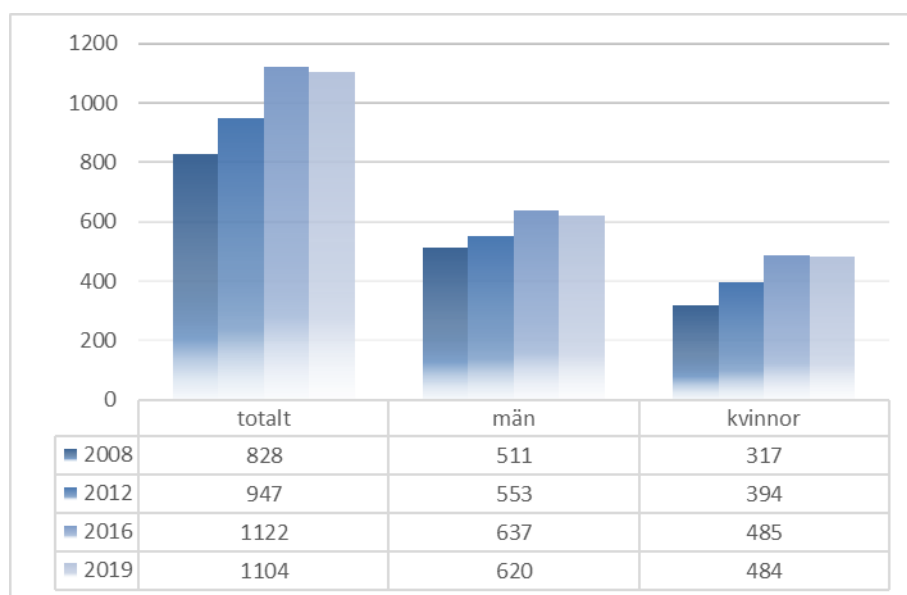
Figur 1, Förändring av antal anställda med förgymnasial utbildning inom livsmedelsförädlingen i Stockholms län, 2008–2019.

Figur 2, Förändring av antal anställda med gymnasial utbildning inom livsmedelsförädlingen i Stockholms län, 2008–2019.

Figur 3, Förändring av antal anställda med eftergymnasial utbildning mindre än 3 år inom livsmedelsförädlingen i Stockholms län, 2008–2019.

Figur 4, Förändring av antal anställda med eftergymnasial utbildning 3 år eller mer inom livsmedels-förädlingen i Stockholms län, 2008–2019.

